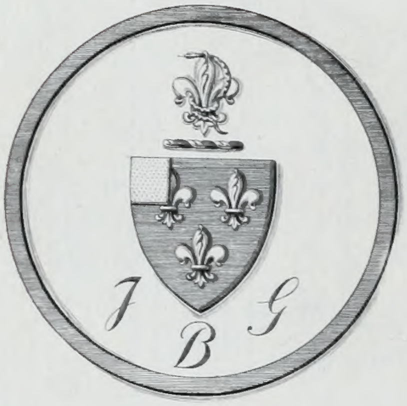

№ Q.404.28

Kimball Fund

PROSPER.

-Responsiones.-

Brussels. c,1480.
Freres de la vie commune.

see Campbell. Suppl.3. No,1503a.

Br. Mus. I.B. 49502.

Collated

M. Emm. –

coll. 19 Bel.

Prosperus, Responsiones. – Augustinus,
De octo quaestionibus
Bruxelles, Frères de la vie commune, ca. 1479

Campbell 1447 = Campbell, 3. suppl. 1503a p. 40-58
Ps. 1133 (2), Cop. 5259 (2)

tpw

250

Incunabula
Prosper

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Boston Public Library

https://archive.org/details/proaugustinoresp00pros

Kimball
June 24 1935
K

Incipit p̄facio respõsionū prosperi contra obiectiones vincē tianas

Quidā cristiane ac frēne caritatꝭ obliti · in tantū existimationem nostrā quoq̄ mō studēt ledere · vt suā se euertere nocendi cupiditatē nō videant Cōtexunt enī et q̄bꝰ possūt scutētijs cōprehēdūt ieptissimarū q̄ndā blasphemiarū ꝓdigiosa mēdacia · eaqꝫ ostēdenda et ingerēda · multis publice p̄uatimqꝫ circūferūt · asserētes talia eē ī nrō sensu · qualia dyabolico cōtinētur in dictulo Que falso ī nos ad excitandū iuidiā iactitari facile et sufficiēter subscriptione vniꝰ ꝓbaremus anathematis nisi malignitas eorū qui se grauari putant · si de nobis bene sentiatur · ipāqꝫ subscriptiois nr̄e breuitatē suspectā eē̄t habituā Vn̄ ne huiꝰ querele iuenirētur occasio · necessariū cōueniēsqꝫ credimꝰ · vt siue ad calūpniantiū aīos mitigandos · siue ad eos q̄rū auribꝰ tale aliq̄d insonuit instruēdos quātū adiuuāte dn̄o fieri potuerit · plene lucideqꝫ pandamꝰ · quid de p̄fatis diffinitioibꝰ iudicemꝰ ꝓpositis Igitur singillatī sedecī capitulis sb̄ vnoquoqꝫ eorū sensus nr̄i et fidei quā ꝯtra pelagianos ex apostolice sedis autoritate defendimꝰ · v̄ba ponemꝰ : vt q̄ paululū se ad legenda hec · dignati fuerīt occupare ⁊c videtur agnoscant impiarū ꝓfanarūqꝫ opinionū · nullū cordibꝰ nr̄is inhesisse vestigiū : et blasphemias quas ꝓsequerīt nr̄a ꝓfessione dāpnari · in earūdē exceptoribꝰ censeant debere puniri Explicit p̄facio

Incipiūt capitula obiectionū quibus ad singula respondetur

Obiectio prima

Quia dn̄s noster ihesꝰ xp̄s · nō ꝓ oīm hoīm salute et redēptione sit passus Responsio

Contra vulnꝰ originalis peccati quo in adā oīm hoīm corrupta et mortificata nā ē · et vnde mors inoleuit · verū et potens ac singulare remediū est mors filij dei domini nr̄i ihū xp̄i · qui liber a mortis debito et solus absqꝫ pcō · ꝓ pcōribus et debitoribꝰ mortis est mortuꝰ Qd̄ ergo ad magnitudinē et potētiā p̄cij et qd̄ ad vnā ptinet causam generis hūāni · sanguis xp̄i redēptio est totiꝰ mūdi Sꝫ qui hoc seculū sine fide xp̄i · et sine regnātionis sacramēto ptrāseunt · a redēptiois alieni sūt Cū itaqꝫ ꝓpter vnā oīm naturā et vnā oīm causā a dn̄o nr̄o īveritate susceptā recte oēs dicantur redēpti · et tamē nō oēs a captiuitate sint eruti : redēptiois ꝓprietas haut dubie penes illos est de q̄bꝰ p̄nceps mūdi missus est foras · et iā nō vasa dyaboli · sꝫ membra sūt xp̄i : cuiꝰ mors nō ita impensa est

humano generi. vt ad receptionē
eiꝰ eciā q regenerādi nō erāt ꝑtine
rent. ſ; ita vt qđ ꝑ vnicū exemplū
geſtū eſt ꝓ vniuerſis. ꝑ ſingulare
ſacramētū celebraretur in ſingulis
Poculū q̄ppe imortalitatis qđ cō
fectū ē de īfirmitate nr̄a ⁊ v̄tute diui
na. habz q̄dē in ſe vt oībꝰ ꝓſit Sz ſi
n̄ bibiť n̄ medeť ¶ Obiectio ſcđa

Quia deꝰ noluit oēs ſaluare: e
tiā ſi oēs ſaluari velit ¶ Rñſi
o ¶ Cū veritas dicat. ſi vos cū ſitis
mali noſtꝭ bō data dare filiis vrīs.
q̄ntomagis p̄r vr̄ celeſtis dabit bō
petētibꝰ ſe. q̄a fieri p̄t vt deꝰ q̄ eciā
illos ſaluat de q̄bꝰ dici nō p̄t. ſi ſal
uari velit nolit aliquos ſaluaē eci
am ſi ſaluari velint. niſi aliq̄ cauſe
exiſtant. de q̄bus q̄ꝯuis ſint nobis
incognoſcibiles. ille tamē bene iu
dicat de quo dici nō poteſt aliť eū
quicq̄ꝫ facere debuiſſe. q̄ꝫ fecerit. Sic
mota ergo hac diſcretione. quā di
na ſcia ītra ſecretū iuſticie ſue ꝯti
net. ſincerissime credendū atq; ꝯ
fitendū eſt deū velle. vt oīs hoies
ſalui fiant Siquidem apoſtolꝰ cuiꝰ
iſta ſnia ē ſollicitiſſie ꝑcipit q̄ꝫ ī oī
bꝰ eccl̄ijs piiſſie cuſtodiť. vt do ꝓ oī
bꝰ hoībus ſupplicetur Ex q̄bus q̄ꝫ
multi pereūt. pereuntiū ē meritū: q̄ꝫ
multi ſaluāť. ſaluātis ē donū Ut
ei reꝰ dāpneť. inculpabilis dei iuſti
cia ē: vt aūt reus iuſtificeť. ieffabi
lis dei mia eſt ¶ Obiectio tercia

Quia deꝰ maiorē ptē gnis huā
ni ad hꝰ creet: vt illā ꝑdat i
eťnū Rñſio ¶ Oim q̄dē hoim de
us creator ē. ſ; neō ab eo ideo crea
tꝰ ē vt pereāt: q̄a alia ē cā naſcēdi. a
lia ē cā ꝑeūdi Ut ei naſcāť hoies.
cōditoris ē bn̄ficiū: vt aūt pereant.
p̄uaricatoris eſt meritū In adam
q̄ppe in q̄ oim hoim p̄ſtoꝛmata eſt
natura. oēs peccauerūt. eadēq; ſnia
quā ille excepit. obſtricti ſūt Neq;
ab hꝰ vinculo eciā ſi ꝓpis pcīs care
ant. reſoluūť. n̄i in ſacramēto mor
tis et r̄ſurrectiōis xpi. ꝑ ſpm̄ ſcm̄ r̄
naſcanť. Nimis ergo ipius et in
doctꝰ ē. q̄ vicium natuē nō diſcernit
ab actore nature: a quo ꝯꝛſus ali
enū eſt. q̄cquid ī vnoq̄q; dāpnā
dū eſt Creat eni hoies: vt ſint ho
mines Nec multiplicādis gnātio
nū ſucceſſioībꝰ opificiū ſuū ſubtra
hit. ſcđm cōſiliū bone volūtatis ſu
e: reparaturus in multis qđ ipē fe
cit. puniturus ī multis qđ ipē nō
fecit Sicut eni ꝑ iobiām vnꝰ ho
minis pccōꝛes ꝯſtituti ſūt multi: i
ta ꝑ vnꝰ hoīs obiām iuſti cōſtitu
ūtur multi ¶ Obiectio quarta

Quia maior pars gnis huā
ni ad hꝰ creeť adeo. vt nō de
ī ſ; dyaboli fīat volūtatē Rñſio
¶ Inſanū oino et cōtra rōnē eſt
dicere volūtatē dei ex dei voluntate
n̄ fieri: et dāpnatioēz dyaboli eiꝰq;
famuloꝝ velle vt dyabolo ſeruiaē
Sz hꝰ catholice pelagiani ꝯſequēť
ſe obicē exiſtimāt. q̄ adē pcm̄ tran
ſiſſe ī omnes diffitēť: q̄m ſi p̄ma
natiuitatē origināľ culpa n̄ obliget.

nō ſint obnoxiȷ dyabolo paruuli.
n° idigeant erui de ptāte tenebra
rū. qui nūq̄ a ſuo auctore diſceſſe
rūt. Nos autē omnes i adā periſſe
ꝯfitemur Venit eni filius hoīs q̄
rere et ſaluare qđ perierat Nec di
cimꝰ ideo creari quēquā hoīem. vt
dyaboli faciat volūtatē Et agnoſci
mꝰ omnē hominē nō redēptū: dya
boli eſſe captiuū Preuaricatio eni
hominū. diſpoſite a ſeculis creati
onis ordinē turbare nō potuit Et
merito creatura peccatrix penalē do
minationē illius patit̄: cui. relicto
vero dn̄o. ſponte ſe vendidit Hec
q̄ppe ſeruitus. nō inſtitutio ē dei.
ſed iudiciū quo fraus deceptoris
dyaboli facta ē decepto et male cre
dulo homini pena peccati De qua
nemo eruitur: niſi p mediatorē de
i et hominū. hoīnē xp̄m ihesū Cu
ius gratuita grā. et multorū malis
meritis nō tribuitur. et nullorū bo
nis meritis p̄uenitur Obiectio

Q Via peccōꝝ nrōꝝ quinta
auctor ſit deꝰ. eo q̄ malā
faciat volūtatē hominū. plaſmet
ſubſtātiā que naturali motu nichil
poſſit: niſi peccare Rnſio Huiꝰ
quoqꝫ obiectionis vanitas. de illa
ꝓcedit ſcola. in qua natura huma
na imunis a peccato ade ⁊ illeſa de
fenditur: vt q̄a omnes hoīes p̄ua
ricationis reos et dāpnationi ob
noxios naſci. perituroſqꝫ niſi in
xp̄ō renaſcātur aſſerimꝰ: eūdē vide
amur dicere actorē culpe. quē ꝯfite
mur conditorē eſſe nature. qđ nos a
ſenſu nrō penitus abdicamꝰ. q̄ deū
iuſtū et bonū ſic huāne ſubſtātie
et interiorū exteriorūqꝫ ſenſuū no
uimꝰ creatorē. vt ꝓſus ab illo ſit
q̄cquid ptinet ad naturā. et ꝓſus
nō ab illo ſit. q̄cquid ꝯtra naturā
eſt: peccm̄ aūt ꝯtra naturā eſt. de q̄
mors et oīa que ſūt mortis oriūt̄
Quibꝰ malis tūc ſe hō induit. qn̄
illū fide obedientiaqꝫ priuatū in ſu
as ꝑmiſſiones dyabolus a dei lege
traduxit. oīaqꝫ ſibi poſteritatis e
ius germina p ꝯditioēꝫ depriuate
ſtirpis obſtrinxit. Unde ſi qua in
xp̄ō noua creatura ē. libera ſit a dy
abolo. et ſubicit̄ deo: reformata a
deformitate ſua. ad imaginē eius
q̄ creauit eā Qđ niſi fiat. remanet
in illo in quo oīs moriūtur. non
habens ſortē in eo i quo oīs viui
ficantur Nō igitur cuiꝰquā peccati
actor deꝰ: ſed nature creator ē Que
cū ptātē habuerit nō delinquēdi.
ſpōte deliq̄t: et deceptori ſuo ꝓpria
volūtate ſe ſubdidit Nec naturali.
ſed captiuo motu verſatur in vici
o: donec moriatur peccato et viuat
deo Quod ſine grā dei facere nō po
teſt: q̄a libertatē quā libertate per
didit. niſi xp̄ō liberāte non recipit
Nō eſt eni aliud nomen ſub celo
datū hoīb9: in q̄ oporteat ſaluos fi
eri Obiectio ſexta

Q Via deꝰ tale in hominibus
plaſmet arbitriū quale ē
demonū. qđ ꝓpo motu nichil alı́d

poſſit velle niſi malum Reſpō ⁋
Tot⁹ q̄ de mūd⁹ ſicut ait iohes a
poſtol⁹ i maligno poſit⁹ ē. Et mul
toꝝ hoīm tal' ē malicia: q̄l' ꝛ demo
nū Qualib⁹ dicebat dñs Progēi
es vipaꝝ quō poteſtis bō loq̄ cū
ſitꝭ mali Et uos de diabolo pr̄e na
ti eſtis: ꝛ ɔcupiſcētias pr̄is vr̄i face
vultꝭ Sꝫ ſ; ſic malos hoīes diſtat
et demoēs. qꝫ hoīb⁹ etiā mal' veni
a ſupeſt ſi dei miſereat̄ recōciliati
o: demonib⁹ aūt nulla ē in eternū
ſeruata ɔuerſio Dicit ergo p̄ua
ricatoib⁹ angelis n̄ de⁹ idoidit illā q̄
i veritate nō ſtetit volūtatē: ita nec
hoīb⁹ hūc affectū q̄ dyabolū imita
rētur inſeruit Mēdax eni de ꝓpio
loq̄tur: ꝛ liber a mēdacio nō erit
niſi cū veritas liberauerit ⁋ Obiecti
Quia hec ſit volūtas ⁋ o vij
dei vt magna pars xpiano
rū ſalua eſſe nec velit nec poſſit
⁋ Reſpō ⁋ Si de his hoc dicit̄ q̄
pietatē xpiane ɔuerſatiōis et fidei
deſerētes in ꝓfanos errores aut i
dāpnabiles mores irreuocabiliter
trāſierūt: nō dubiū eſt qꝫ talē volū
tatē habentes ſalui eſſe nolūt Et
qꝫ diu ſalui eſſe nolūt: ſalui eē nō
poſſūt Sed nullomō credendū eſt
hui⁹mōi hoies in hanc deſperatio
nē ex dei volūtate cecidiſſe: cū poti⁹
alleuet dñs oēs q̄ corruūt ꝛ erigat
oēs eliſos Neō eni n̄ ulli⁹ grā erigi
tur: nemo niſi ei⁹ grā ſtabilit̄ Dei
ergo volūtas ē vt i bona volūtate
maneat̄: q̄ et p⁹ſq̄ deſerat̄ nemi
nē deſerit et multos deſertores ſe
pe conuertit ⁋ Obiectio octaua
Quia nolit de⁹ vt oēs catholici
i fide catholica pſeuerēt ſ; ve
lit vt mag̃ exīde ps apoſtatet
Reſpō ⁋ Nō ē diſſimil' blaſphemi
e hui⁹ impietas a p̄cedēte ſentētia
Vt ergo ad illā hoc etiā ad iſtā q̄
i illo ē diuerſa reſpōſū ſit ⁋ Obie
Quia velit deus vt ⁋ ctio nona
magna pars ſcōꝝ a ſcitatis
ꝓpoſito ruat ⁋ Reſpō Nec huius
diffinitiōis inſania aliud ſonat qꝫ
obiectio plocuta eſt Vnde mirandū
eſt obicientē tercio repetiſſe qd ſe
mel dixiſſe ſuffecerat ſed vt res eſt
numerū criminatiōis augere volu
it quia ſenſū variare nō potuit
Quia adulteria ⁋ Obiectio x
et corruptele v̄ginū ſacratū
ideo ɔtingāt qꝛ illas de⁹ ad hoc
p̄deſtinauit vt caderēt Reſpō ⁋
Deteſtāda et abhoīāda opinio
q̄ deū cui⁹qꝫ male volūtatis ā ma
le actiōis credit actorē Cui⁹ p̄deſti
natio nūq̄ extra bonitatē nūq̄ ex
tra iuſticiā ē Vniūſe eī vie dñi mi
ſericordia et vitas Adulteria igit̄
maritatū et corruptelas v̄ginū n̄
inſtituere nouit ſcā dinitas ſ; dāp
nare: n̄ diſponē ſ; punire Que ma
la hoies cū admittūt ſuis ɔcupiſcē
tijs ꝛ cupiditatib⁹ ſuiūt qs ab il
la p̄ma volūtaie p̄uaricatiōis labe trax
erūt Cū āt declināt a malo ꝛ faciūt
bo^m a dño greſſ⁹ hoīs dirigūt̄ ꝛ vi
am ei⁹ volꝫ Propt̄ qd dicit aplūs

Quam⁹ āt ad deū: vt nichil mali fa
ciatis Nō vt nos ꝓbati appare
am⁹. ſed vt vos qd̄ bonū ē faciatis
Nō ergo cauſas ruētiū. n͡c malig
nitatē iiqꝝ. neqꝫ cupiditates peccā
tiū. predeſtinatio dei q̄ excitauit q̄
ſuaſit. aut impulit: ſed plane p̄deſ
tinauit iudiciū ſuū. quo vnicuiqꝫ
retributurus eſt ꝓut geſſit. ſiue bo
nū ſiue malū Quod iudiciū futurꝫ
oīno n̄ eēt. ſi hoīes dei volūtate pec
carēt Erit aūt manifeſtiſſīe et oīs
homo quē diſcretio diuine ſcientie
in ſiniſtra cōſtituerit ꝑte dāpnabi
tur. q̄a nō dei ſed ſuā executus eſt
volūtatē ¶ Obiectio vndecima

Q Uia quādo inceſtant prēs
filias ⁊ matres filij. vel qū
ſerui dn̄os occidūt. ideo fiat quia
ita de⁹ p̄deſtinauit vt fieret ¶ Reſ
pōſio Si dyabolo obiceretur qd̄
taliū facinorꝫ ipē actor ipē eſſet in
cētor. puto qd̄ aliqua vōe exoneā
re ſe hac poſſet inuidia. et taliū ſcelerꝫ
patratores. de ipōꝝ volūtate cuiice
ret: quia et ſi delectatus eſt furorē
peccātiū. ꝓbaret tn̄ ſe nō intuliſſe vi
crīminū Qua ergo inſipientia. q̄
ue dementia deſinitur. ad dei referē
dū eſſe cōſiliū. qd̄ nec dyabolo in
tātū aſcribi poteſt. q̄ in peccātiū fla
gicijs illecebrarū adiutor. nō volū
tatū credendus ē oē generator. Ni
chil ergo taliū negociorū de⁹ p̄deſti
nauit vt fieret. nec vllā aīam neq̄
ter turpiterqꝫ victurā. ad hoc vt a
liter viueret preparauit. ſed talē
futurā nō ignorauit: et de tali iuſte
ſe iudicaturū eſſe preſciuit. atqꝫ i
ta ad predeſtinationē eius nichil
aliud īferri pt. niſi qd̄ q̄ debitā iuſt
icie retributionē. aut ad īdebitā
pertinet grē largitatē ¶ Obiectio

Q Uia dei predeſtinatio ¶ xij
ne efficiantur de filijs dei fi
lij dyaboli. et de tēplo ſpūs ſancti
tēplū demonū. et de menbris xpi
menbra meretricis ¶ Reſponſio
¶ Predeſtinatio dei. ⁊ ſi apd̄ nos
dū in preſentis vite piculis verſa
mur. incerta eſt apud illū tamen
qui fecit que futura ſunt incōmu
tabilis ꝑmanet: nec que illuīauit
obcecat. nec que edificauit deſtru
it: nec que plātauit euellit Sine
penitentia enī ſūt dona. et vocatio
dei: et firmū fūdamentū dei ſtat. ha
bēs ſignaculū hoc Cognouit dn̄s
qui ſunt eius Nullo ergo modo p̄
deſtinatio facit. vt aliqui ex filijs
dei. filij ſint dyaboli. q̄ ex templo
ſancti ſpūs templa ſint demonū: q̄
ex mēbris xpi fiant mēbra mētri
cis: ſꝫ poti⁹ predeſtinatio facit. vt
ex filijs dyaboli: fiant filij dei. et ex
templo demonū. templū fiant ſpūs
ſancti. ⁊ ex mēbris meretricis mē
bra fiant xpi: q̄a ipſe alligat fortē
et vaſa eius rapit. eruēs ea de po
teſtate tenebrarū. et trāſferēs de c
tumelia in gloriā Hij aūt de q̄bus
dicitur ex nobis exierūt. ſed nō fu
erūt ex nobis. ſi enī fuiſſēt ex no
bis. māſiſſent vtiqꝫ nobiſcū volū

tate exierūt. volūtate ceciderūt Et
q̃a preſcita ſūt caſuri. nō ſūt prede
ſtinati: eſſēt aūt predeſtinati. ſi eſ
ſent reuſuri. et ī ſcītate ac veritate
māſuri Ac ꝑ hoc predeſtinatio dei.
multis eſt cā ſtādi. nemini ē cā la
bendi ¶ Obiectio decimatercia

Quia oms illi fideles et ſci q̃
ad etnā morte predeſtinati
ſūt. qñ ad vomitū ſuū relabūt̃. ui
cio q̃de ſuo hoc facere videntur. ſ ipi
us vicij cā eſt dina predeſtinatio q̃
illis latēter ſubtrahit bonas volū
tates Rñſio ¶ Inde blaſphemia
rū ſpūs pſeuerat. et a precedētibꝰ
mēdacijs ſubſequēs ipietas ñ rece
dit. quā ꝓlꝰ vera rō ꝓbat. et iāc
tāter ſana doctrina condēpnat. q̃a
oibꝰ q̃de a fide ad ifidelitatē. a ſcita
te ad turpitudinē relapſis. et ante
finē vite nulla emēdatione purga
tis. nichil aliud q̄ mors etna debe
t̃. ſ nephas ē deo aſcribere cauſas
taliū ruinarū Qd et ſi ex etna ſci
ētia precognitū hēt q̄ vniꝰ cuiꝰ qꝫ
meritis ē tribuēdꝰ ſit. nemini tñ
ꝑ hoc q̄ falli nō poteſt. aut nēcita
tē aut volūtatē inmiſit delinquēdi.
Si ergo a iuſticia et pietate q̃s de
ficit. ſuo ī preceps fert̃ arbitrio. ſu
a ꝯcupia trahit̃. ſua pſuaſioē deci
pit̃: nichil ibi pr̄. nichil filiꝰ. nichil agit
ſpūs ſcūs: nec tali negocio q̄cq̄ di
ne volūtatis intuenit. cuiꝰ ope mul
tos ſcimꝰ ne laberentur retentos.
nullos aūt vt laberētur impulſos
¶ Obiectio decimaquarta

Quia magna ps illa xpiano
ꝝ catholicoꝝ fideliū atqꝫ ſcōꝝ. q̃
ad ruinā ⁊ ꝑditioēꝫ ꝑdeſtiāta ē. ea
ā ſi petat a dō ſcītatis pſeuerātiā:
ñ ipetrabit eo: q̄ mutari ñ pt̄ dina p̄
deſtinatio q̃ illos preordinauit. ꝑpa
rauit. ꝑparauit. vt caderēt Rñſi
o ¶ Ad preuaricatioēꝫ legis. ad neg
lectū religiōis ad corruptelā diſci
pline. ad deſertionē fidei. ad ꝑpetra
tioēꝫ q̃licūqꝫ pctī: nulla oino ē pre
deſtinatio dei. nec fieri pt̄ vt ꝑ quē
a talibꝰ malis ſurgit̃. ꝑ eū in talia
decidat̃ Si ergo in ſcītate viuit̃. ſi
in virtutē ꝓficitur. ſi in bonis ſtu
dijs ꝑmanetur. manifeſtū munꝰ ē
dei ſine quo nulliꝰ boni opis fructꝰ
acq̃rit̃ Si aūt ab hijs receditur.
et ad vicia ac peccata tranſitur. ni
chil ibi deꝰ male temptatiōis īmit
tit. et receſſurū nō deſeit anteq̄ de
ſerat. et facit plerūqꝫ ne deſerat. ā
etiā ſi diſceſſit vt redeat Cur āt illū
retineat. illū ñ retineat nec poſſibi
le ē ꝯphēdere. nec licitū iueſtigare. cū
ſcire ſufficiat et ab illo eē q̄ ſtat̃. ⁊
ñ ab illo eē q̄ ruit̃ ¶ Obiectio xv

Quia omnes illi fideles et ſan
cti qui ad eternam mortem
ꝑdeſtinati ſunt. poſtea q̄ ceciderūt.
ſic a deo diſpēſēt̃. ne poſſit ꝑ
velint ꝑ pniāꝫ liberari Rñſio ¶
Nō vacat nc ſapiētet hꝫ dicit̃ Qui
ei a fide ⁊ ſcītate exciderūt. ſicut vo
lūtate ꝓlapſi ſūt. ita volūtate ñ ſur
gūt. et dñatū ꝯcupiſcētiarū q̃bꝰ
ſuccubuerunt ſponte. patiuntur.

Si q̄ aūt captiuitatē ſuā gemūt
et iudicantes ſemetipſos ad miaꝫ
dei mutato corde cōfugiunt . nō ſi
ne ſpiritu diuine viſitatiōis hᶜ fa
ciunt Hec enī mutatio dextere ex
celſi: q̄ inumeris lapſis dat penitē
tiā vt reſipiſcant a dyaboli laq̄is a
quo captiui tenebanť ad ipſi9 vo
lūtatē Nemini aūt deus correpti
onis viam adimit . nec quēq̄ꝫ bo
ni poſſibilitate diſpoliat: q̄a q̄ ſe a
deo auertit. ipē et velle qđ bonū ē
et poſſe ſibi ſuſtulit Nō eſt ergo ꝯ
ſequens ſicut putant q̄ talia obi
ciunt. vt deus q̄bus penitentiā nō
dederit. reſipiſcentiā abſtulerit. et
quos nō leuarit. alliſerit. cū aliud
ſit īſontem in crimē qđ alienū eſt
a deo. aliud criminoſo veniā non
dediſſe. quod de peccōris eſt merito

Obiectio decimaſexta

QVia magna pars illa fide
liū atqꝫ ſanctorū. que ad e
ternā mortem predeſtinata eſt qn̄
dicit deo ī orōne dominica. fiat vo
lūtas tua. nichil aliud q̄ꝫ contra ſe
petat. id eſt vt cadant et ruant. q̄
a volūtas dei hec ē9 vt eterna mor
te pereant

Reſpōſio Nō enī l3
veritas dicit q̄ꝫ hec ſit volūtas de
i vt fideles et ſancti a fide atqꝫ in
nocētia ruant et pereant ī eternū
Sed veritas dicit. hec eſt voluntas
eius q̄ miſit me patris. vt omne
qđ dedit michi nō ꝑdam ex eo q̄c
q̄ꝫ . ſed reſuſcitem illud in nouiſſio
die Nō ergo pater filio dedit. fili9
omnino n̄ ꝑdit Jdē enī dicit Om
ne qđ dat michi pater. ad me ve
niet. et eū q̄ veīt ad me n̄ eiciā fo
ras Nō ſi per generalitatē vocatio
nis. et ꝑ abundātiā bonitatis de
i. eciā nō ꝑſeueraturi. ꝑſeueraturis
admixti ſunt Hij cū a pietate de
ficiunt. non ex dei opere ſed ex ſu
a volūtate deficiūt: nec īpelliūť vt
cadāt nec eiciūť vt deſerāt. caſuri
tn̄ ⁊ receſſuri ab eo q̄ falli n̄ ꝑt ꝑſci
ūť Quādiu itaqꝫ ī orōne dn̄ica di
cūt. fiat volūtas tua. non hoc ꝯtra
ſe petūt. qđ de9 nullo mō. nulla rō
ne facturus eſt. id eſt vt cadant ⁊
ruant Jpōꝝ enī hoc neq̄cia ipſoꝝ
eſt cōſūmatura libertas S; plane
illud ꝯtra ſe petunt qđ diuine volū
tatis eē non dubiū eſt. vt ſcꝫ cū ve
nerit filius hominis in maieſtate
ſua. et ſederit ſuper thronū glorie
ſue. cōgregētur ante eū omnes gē
tes. et ſeparet eos ab inuicē. alios
ad dexterā. alios ſtatuat ad ſiniſ
trā Et audient eū dextri dicentem
Venite benedicti pr̄is mei: poſſide
te paratū vobis regnū. a cōſtitutio
ne mūdi Audiāt et ſiniſtri Diſce
dite a me maledicti ī ignem eter
nū: quē parauit pať me9 dyabolo
et angelis eius Jgitur qui facturi
nō ſunt volūtatē dei. et petunt vt fi
at voluntas dei. in eo qđ dei volūta
te faciendam eſt . audiuntur : vt
imitatores dyaboli cum dyabolo
iudicentur Qui enim voluntatem
dei ſpreuerunt iuitantē. voluntatē

dei ſentient vidicantē Expliciūt reſpōſioēs ɔtra obiectioēs vicētianas

Incipiūt rūſiones ad excerpta q̄ de genuenſi ciuitate ſunt miſſa

Camillo et heudulo venerabilib⁹ pr̄bris· pſper In libris btī mcōrie auguſtini epi· q̄x titul⁹ ē de predeſtinatioē ſcōꝝ· q̄dā ſcitatē vr̄am vel inſolita aut min⁹ clara mouerūt· q̄ ad huilitatē meā de ɔtextu diſputatiōis excerpta miſiſtis· vt q̄ intellectu· q̄ ue iudicio e a acciperē noſceretis· q̄ſi pl⁹i me q̄p in vobis ad hec introſpiciēda eſſ ingenij· ac nō magis i hoc exami ne vr̄e facultatis debueritis exercere mēſurā Et ſi aliq̄ vos mordebat obſcuritas· decurrere ad patrē lumi nū a q̄ deſcēdit oē datū optimū et oē donū pfectū: et a q̄ dat̄ ſpūs ſapie et intellect⁹ Verūptā̄ preceptis vr̄is obſeq̄um meū nō ſubtrahā: ⁊ adiuuāte dn̄o q̄ ſapiam preſtat paruulis· de capitulis iſtis· q̄d tū ſcīs et eruditis frīb⁹ ſentiā· breuiter idicabo ⁊ petens ne vbi ē ſimplicitas obie preſūptionē putetis eē doctrine De excerptis itaq; h' pma ɔpoſuiſtis: in q̄b⁹ verba ſūt ſcī auguſtini epi Obiectio pma

Iacob dilexi: eſau odio habui Ac p h': duxi rōnationē vt dicerē Nō ergo elegit de⁹ opa cui⁹ q̄p q̄ ipē daturus ſit: ſꝫ fidē elegit in preſciā: quē ſibi credituru oē preſcitet· ipm̄ elegeit cui ſpm̄ ſcm̄ daēt. vt bona operādo· eciā vitā etnā ɔſeq̄ret Nōdū diligētius q̄ſierā· nec adhuc iuenerā: q̄lis eēt electio grē

Itē verba eiuſdem

Obiectio ſcd̄a

Ac deide ſubiunxi. q̄p ergo cre dim⁹ nr̄m eſt· q̄p autē bona opamur illi⁹ ē· q̄ credētib⁹ dat ſpiritū ſcm̄ · pfecto nō dicerē: ſi iā ſcirē eciā ipām fidē iter munera dei reperiri. que dat̄ i eodē ſpū Vtrūq; nr̄m eſt ɔpt arbitriū volūtatis. vtrūq; tn̄ datū ē· ɔpter ſpm̄ fidei et caritatis Itē verba eiuſdē

Ac p hoc Obiectio tertia

q̄p eciā poſtea dixi· q̄a neq; velle poſſum⁹ niſi vocemur: et cum poſt vocationē voluerim⁹ n̄ ſufficit volūtas nr̄a et curſus nr̄· niſi de⁹ et vires currētib⁹ p̄beat. et ducat q̄ vocat Ac deide ſubiūxi Maifeſtū ē ergo· n̄ volētis neq; currētis: ſꝫ miſerētis dei eē q̄p bn̄ opamur Vino veriſſimū eſt: ſꝫ parū de ipā vocatione diſſerui· q̄ fit ſcd̄m ɔpoſitū dei Nō eni oim q̄ vocāt̄ tal̄ ē: ſꝫ tm̄ electorū Rn̄ſio In hijs trib⁹ capitulis· licet diuiſa ſit a diſputatiōis corpore. et eo ipō obſcuriora ſint frā q̄p et p̄cedētib⁹ et medijs ⁊ ſbſequētib⁹ nō cohereāt: itelligo tn̄ q̄p vnā atq; eādē cām ſcriptor exeq̄t̄ de hijs loquēs q̄ dicebāt

eũ primo cõuerſionis ſue tp̄e me
liora ſenſiſſe. quãdo eſtimabat. ꝙ
fides qua xpiani ſumus non eſſet
ex grã. nec ex dono haberetur dei: ſʒ
eēt ex ipſo homine ⁊ ex arbitrij li
bertate Modo aũt errare eũ: quia
aſſereret ip̄aʒ eciã fidē dei eē donũ
et ad hĳ ptinere qd̄ dictũ ē Quid
aũt habes ꝙ non accepiſti? Neqʒ
recte eũ nũc electionē iacob. ad ꝓ
poſitũ dei ꝛferre: quã p⁹ ad p̄ſciētī
am retuliſſʒ Ad hanc ergo obiecti
onē reſpondet. ſe anteꝙ̄ cognoſce
ret gracie veritatē. et anteꝙ̄ regēdo
preponeretur eccleſie. in hac opini
one ignoranter erraſſe Sed i ipō
epiſcopat⁹ ſui exordio. ſancte me
morie ſimpliciano mediolanēſi an
tiſtite de iacob electione. et de eſau
reiectione ꝯſultũ. totã queſtionē ad
hos geminos ptinētem ſagaciore
diligentia ventilaſſe Et oībus raci
ocinãdi viribus hoc indubitãter
agnouiſſe. ꝙ electionē gracie nulla
merita humana precedãt. et ꝙ fi
des vnde incipiunt omnia merita
donũ ſit dei. ne grã nō ſit gracia. ſi
aliquid eã ꝓpter qd̄ tribuatur an
teuenit Itaqʒ i eo qd̄ dictũ eſt ia
cob dilexi. oſtenſũ eē quid homini
donaretur. ⁊ in eo ꝙ dictũ eſt. eſau
aũt odio habui. oſtēſũ eē quid ho
mini deberet Hoc aũt ſe in libro re
tractationũ ſecundo. ſuo ope ſtudi
oſe recoluiſſe. et cũ omnes opinio
nes ſuas. cenſoria grauitate diſcu
teret. iſtã quã obtrectatores eius

eligũnt improbaſſe. quã ante pela
giane hereſis ortũ futuro errori.
amicã eē preuidit. et reuelata ſibi
gracie veritate reiecit Que igitur
racio eſt. vt hanc viri huiꝰ ꝓfeſſio
nē nō approbemꝰ. qua nos ad caſti
gandas opiniones nr̄as ſi q̄s for
te imprudēter incidimꝰ. exemplo
ſue correctionis inſtituit. et qua do
cet a deo nos accipe. qd̄ vt accipia
mꝰ iubemur orare Si enī cōſidere
mꝰ pelagiane argumēta pſidie. q̄d
magis nitimur obtinere. ꝙ̄ vt vi
deatur gracia dei ſcd̄m merita nr̄a
dari. vt in eo ipō in q̄ graciã nr̄am
am cōfitetur. meritis eã huãne vo
lũtatis eneruet. Quã puerſitatē
omnino incurrit: qui fidem ad dei
munera nō putat ptinere Aut ide
o eã ſe iactat ad deũ referre. quia
ab ipō ſit creata natura. cui rōna
bilē inſeruit libertatē. p quã vnꝰ
quiſqʒ et credere et nō credere iſu
a habeat poteſtate: et de hoc natu
rali bono qd̄ nullis precedētibꝰ me
ritis cũ crearetur accepit. cetera do
na mereatur. Hoc aũt qui aſſerit
fatetur credo nobiſcũ. ꝙ in primo
adam oīm hominũ naturã viciata
ſit. nec negat eã in illo lapſu ſuas
amiſiſſe virtutes: quas niſi p gra
ciã recipiat. habere nō poſſit Quid
eſt aũt ꝙ eidē nature ſolã fidē nō
vult eſſe preceptã: ꝙ̄ niſi primã a
miſiſſʒ. ceteris bonis oībꝰ oīo non
careret. Credēdo enī adam dyabolo.
nō credidit deo Et cũ ſpũ ſuperbie

inebriat⁹ eẽẽt. diſceſſit a dn̄o deꝰ e
ius: et fact⁹ ē ſeru⁹ apoſtate. dū li
bere vult eẽ iuſticie Cū itaqꝫ nō ha
beremꝰ ↄtinētiā niſi de⁹ daret. nec
haberem⁹ dilectionē ſcām. niſi cari
tas dei diffūderet̃ i cordib⁹ nr̄is. p
ſpm̄ ſcm̄ q̄ dat⁹ ē nobis. cū poſtreō
nemo haberet ſapiam et itellectū.
ↄſiliū et fortitudinē. ſciam ⁊ pieta
te. ac timorē dn̄i. niſi has v̓tutes
ſpūs ſcūs daret: q̄mō fides in adā
pdita. in quoq̄ filiorū ei⁹ inueniret
tur: niſi eā idē ſpūs qui oīa in oī
bus opat̃ infunderet. Vn̄ ſi qd a
dā pdidit. poſteritas nō amiſit. ip
ſū ſolū leſit peccatū ei⁹. et gen⁹ huā
nū Sed oīs in vno peccauerūt: ⁊
preuaricatiōis merito tota eius p
pago dāpnata ē Om̄s igit̃ qd a
dā pdidit pdiderūt Perdidit āt
p̓mit⁹ fidē. quā oēs q̄a p̓mā potui
mus amittē: p̓mā debemus accipe
Placeat ergo nobis hec grē pre
dicatio qua fides donū dei eē defēdi
tur. et in nullo nobis poterit pela
gianus error illudē. q̄ vt grām p
ſuadeat debitā. fidē non vult eē do
natā Quia ergo nec iuſta nec rō
nabilis intelligit̃ eorū fuiſſe pſua
ſio. q̄ hui⁹ viri ſciam. tot icremēto
rū pfectib⁹ edificatā. tot annoꝝ ſtu
dijs expolitā. adoleſcētie rudimen
ta ēuocabāt. vt magis ſuffragaēē
hēticis q̓ iter īicia ↄūſiois ſue ipi
te ſēſerat. q̄ȝ pdeſſet catholicis q̓
pōtificali diligentie veritas reuela
rat: merito illos hoc piudicio pte
tes. et in hijs q̄ dubiū abdicata fue
rāt imorātes. pij doctoris grauitas
notat. q̓ q̄ curauerūt oēs ſeſ⁹ ipi⁹
īdagare. noluerūt cū ei⁹ eruditioē
proficere. Sed iam conſideremus
quale ſit. qd de ſubſequētibus ad
notaſtis Obiectio quarta

Non quia credere vel nō cre
dere. non eſt in arbitrio vo
luntatis humane. ſed in electis p̄
parat̃ voluntas a domino Rn̄
ſio Iungam⁹ qd ſeq̄tur: vt qd
ppoſitū eſt de cōnexo ſermone ſit
clari⁹ Ideo ad ipāꝫ quoqꝫ fidē pti
net Quis eni te diſcernit: Quid
aūt habes qd n̄ accepiſti: Multi
audiūt v̓bū veritatis: ſꝫ alij credūt.
alij ↄtradicūt Volunt ergo iſti cre
dē. nolūt āt illi Quis hoc ignoēt.
q̄s hoc neget: Sed cū alijs ꝑpare
t̃. alijs nō ꝑparet̃ voluntas a dn̄o.
diſcuciēdū ē vtiꝫ q̄d veniat de mia.
q̄d de iudicio Qd q̄rebat iſrael hꝫ
nō ē ↄſecutus. electio aūt ↄſecuta
ē: ceteri v̓o excecati ſūt. ſicut ſcriptū
ē Dedit illis ſpm̄ cōpūctiōis. ocu
los vt nō videant. et aures vt nō
audiant. vſqꝫ in hodiernū diē Et
dauid dicit Fiat mēſa eorū in laq̄
ū. et i venationē et i ſcādalū. et in
ētributioēꝫ illꝭ Obſcuret̃ oculi eoꝝ
ne videāt. et dorſū eorū ſēp icurua
Ecce miaꝫ et iudiciū Mia in electi
one que conſecuta eſt iuſticiam de
i Iudicium vero in ceteros qui ex
cecati ſꝰ: et tn̄ illi q̄a voluerūt cre
diderūt. illi q̄a noluerūt n̄ crediderūt

Miſericordia igitur ⁊ iudiciū i ip
ſis volūtatibus facta ſunt Electio
q̄ppe iſta gracie eſt. nō vtiq; meri
toꝝ Superius enī dixerat Sic ei
et in hoc tempore ꝛ̄liq̄e p electioēꝫ
gracie ſalue facte ſūt Si aūt grā:
iā nō ex opibus Alioq̄n. gracia iā
nō eſt gracia Gratis ergo ꝯſecuta
eſt. q̄d cōſecuta eſt electio: non p̄ceſ
ſit eoꝝ aliq̄d q̄d priores darent. ⁊
ꝛ̄tribueretur illis Pro nichilo ſal
uos fecit eos. Ceteri aūt q̄ excecati
ſunt. ſicut ibi nō tacitū eſt: in re
tributione factū eſt Vniuerſe vi
e dni. miſericordia ⁊ veritas Inue
ſtigabiles aūt ſūt vie ipi⁹ Inueſti
gabilis igitur miſericordia. qua
gratis liberat. et veritas qua iuſte
iudicat Hec omnia apud pium ca
tholicūq; lectorē q̄d offenſioīs pa
riunt? q̄d ꝯtradictionis incurrūt?
Nūq̄d falſum ē q̄ preparatur volū
tas a domino. nūquid nō quotq̄t
ſpū dei agūtur hij filij dei? numq̄d
ab homine natiuā diſcernit? ac nō
poti⁹ gracia ab infideli fidelem? nū
q̄d poteſt vllus dicere habere ſe q̄d
nō accepit? aut quaſi de nō accep
to. ſed ꝑ̄o gloriari? Quod ſi non
accepiſſ&: vtiq; nō haberet Nunq̄d
dubiū eſt cū verbū veritatis predi
catur. alios volūtate credere? alios
voluntate nō credere? Sed cū illoꝝ
cor. de⁹ apperuerit. illoꝝ aūt nō a
peruerit Diſcernēdū eſt quid veni
at de miſericordia. quid de iudicio
Poſt ꝯmemoratioēꝫ aūt apoſtolice
ſententie quā ꝓphecticis teſtimonijs
aſtruit. q̄ iuſticiā dei quā iſrael q̄
rens cōſecutus nō eſt. electio ſit cō
ſecuta p graciā. ceteris ex retribu
tione cecatis: nūquid nō veriſſime
dictū eſt. ecce miſericordia et iudi
ciū: mia in electione que cōſecuta
eſt iuſticiā dei. iudiciū vero in cete
ros q̄ excecati ſunt: Et paulo poſt
Gratis ergo cōſecuta eſt q̄d ꝯſecu
ta eſt electio: nō preceſſit aliquid
eoꝝ Ceteris aūt qui excecati ſunt
ſicut ibi non tacitū eſt: in retribu
tione factū eſt Quis hic locus eſt
querimonie. niſi apud inimicos g̃
cie qui niſi ad retributionē ꝛ̄fera
tur q̄d gratis datur? ad iniquita
tem volunt ptinere q̄d ꝛ̄ddit? De
inde q̄d de ꝓphetitis ſtuit verbis.
vniuerſe vie dni miſericordia ⁊ ve
ritas quis negauit? aut q̄d de a
poſtolico annexuit ſenſu? Inueſti
gabiles ſunt aūt vie ipi⁹ Inueſti
gabiles igitur ſunt. et mia qua g̃
tis liberat: et veritas qua iuſte iu
dicat Non eſt ergo ſanatū mētiū
iſta reprehendere. et iueſtigabiles
vias domini. hoc ē dona mie. et iu
dicia veritatis. pelagianoꝝ elatio
ni penetrabilia deputare. quia ſcdꝫ
ipōs nō latet cōſiliū dei. nec i ocul
to eſt diuine rō volūtatis. ſi erga
oēꝫ hoīē tā grā dei q̄ et ita demeri
to eſt Obiectio quinta

POſt hec poſuiſtis q̄d īfra di
ctū ē. fides igitur ⁊ īchoata
et pfecta donum dei eſt Et hī donū

quibuſdā dari· quibuſdā nō dari. nō dubitet qui nō vult manifeſtiſſimis ſacris litteris repugnare

¶ Rñſio Hoc qui nō recipit· cui9 videt̃ eē ſentētie niſi dicētis fides p quā iuſtificor ex me eſt. et hoc donum ex quo iuſtus viuit· non accepi p grām· ſ3 habeo p naturā Si ergo fides donū dei nō eſt· fruſtra eccleſia ꝓ nō credētib9 orat vt credant. et ſufficit impijs magiſterium legis adhiberi· de qua dictū eſt Si ex lege eſt iuſticia. ergo xp̄us gratis mortu9 eſt Qđ ſimilr̄ dici poteſt etiam de natura Fruſtra eciā apoſtol9 grās agit deo ꝓ hijs qui euāgeliū receperūt. cū hoc ſcđ3 pelagianos nō dei ſit preſtitū munere. ſed ex fide habeatur hoīm volūtate Et fruſtra q̄buſdā precatur idē apoſtol9. vt ſit eis pax et caritas cū fide a deo patre et dño ih̄u xp̄ō· vt iā nō ſolū de fide· ſed eciā pace ⁊ caritate Superbia hereticorū cōuincatur dicere de ꝓpo ſe has habere virtutes· que ſi hec ex hoīe ſunt· quid obeſt· vt ñ ex ſemetipō habeat cetera bona que inferiora ſūt. cū audeat ſibi deputare q̄ ſūma ſūt· et ſine q̄bus alia q̄uis multa et clara nō ꝓſunt. Nō poteſt itaq3 merito refutari ꝙ dictū eſt. fides igit̃ et inchoata et pfecta donū dei eſt· q̄a euāḡe et apoſtoli vox eſt dicētis Grā ſalui facti eſtis p fidē. et hoc nō ex vobis Dei eni donū eſt. nō ex opib9· ne forte q̄s extollatur Et vocatū eſt· ꝓ xp̄ō nō ſolū vt in eū credatis· ſed eciā vt patiamini ꝓ eo Et iterū Per paciam curram9 ad ꝓpoſitū nobis certamē. aſpiciētes in actorē fidei. et ꝯſūmatorē ihe ſū Quib9 et plimis alijs teſtimonijs diuinarū ſcripturarū. indubitanter agnoſcitur. q̄m ſicut ab hoc viro definitū eſt· fides et inchoata et pfecta donū dei eſt· Et hoc donū inq̄t quibuſdā dari. quibuſdā nō dari. oīno nō dubitat qui nō vult maifeſtiſſimis ſacris litteris r̄pugnare Nō putem9 hoc veraciter dictū ſi omnes hoīes fideles ſunt Sz cū alij credant. alij vero ñ credāt. dicatq3 apoſtolus· non enim oīm eſt fides: quis nō videat fidē quā acceperūt q̄ habent. nō accepiſſe q̄ nō habent. Deinde ait

¶ Obiectio ſexta

Cur autē non omnib9 detur fidelem mouere non debet. q̄ui credit ex vno omnes iſſe in cō dēpnationem ſine dubitatione iuſtiſſimam. ita vt nulla eſſet iuſta dei reprehenſio. eciam ſi nullus inde liberaretur. Vnde conſtat magnam eſſe graciam ꝙ plurimi liberātur: et quid ſibi deberetur· in eis q̄ non liberantur agnoſcunt. vt qui gloriat̃ nō in ſuis meritis q̄ parna videt eſſe dāpnatis. ſed in domino glorie̅t Cur āt iſtū potius q̄ iſtū liberet. inſcrutabilia ſunt iudicia eius. et inueſtigabiles vie ipſius Melius enim et hic audiemus.

O homo tu quis es qui rñdeas
deo. ꝙ dicere audeam⁹. quaſi no
uerimus qđ occultū eē voluit: q̃ ta
mē aliq̃d iniuſtū velle non potuit
¶ Reſponſio ¶ Hec omnia ſi nō
recte dicta ſunt. ſcrutabilia ſūt iu
dicia dei. et veſtigabiles vie ei⁹. nᶜ
occultū eſt. quare ille poti⁹ ꝙ iſte
ſaluetur et in ſe nō in domino glo
riabitur qui alijs vicio ſuo perun
tib⁹. electione dignus īuētus eſt.
ac ſic iuſticia q̃ đe eit qđ plimi dāp
nātur. ſed nō erit gracia ꝙ plimi
liberāť Abſit hoc a catholicis cor
dibꝯ. abſit talis īpietas: vt quē
ꝙ putem⁹ meritis ſuis erui de ptā
te tenebrarū. et in regnū filij dei.
debita nō gratuita adoptione trāſ
ferri Magno peccato perijt adā. ⁊
in illo omnes perierūt. quia omni
hoī dāpnata natiuitate genita. ſꝫ
in adā debeť vt pereat Et ſicut nō
poſſum⁹ conqueri de eo ꝙ i preteri
tis ſeculis dimiſit oīs gentes in
gredi vias ſuas: ita iuſtam nō ha
berem⁹ q̃relā. ſi cū eis cū quib⁹ no
bis fuit cā ↄmunis. ceſſāte adhuc
grā perirem⁹. Que tamē ſicut tunc
de oī mundo eruit paucos. ita nūc
de vniuerſo genē hominū. ſaluat
innumeros Nō ſcđm opa noſtra:
ſed ſcđm ſuū ꝓpoſitū et graciā que
data eſt nobis in xpō ihū. ante tē
pora eterna ¶ Obiectio vij

Ubnexuiſtis eciā. qđ poſt
multa diſſerens ait. Eſt er
go in malorū poteſtate peccare Vt
aūt peccādo hoc vel hoc illa malicia
a faciant. nō eſt in eorū poteſtate
ſꝫ dei diuidētis tenebras et ordinā
tis eas. vt hinc eciā ꝙ faciūt ↄtra
voluntatē dei. nō impleatur niſi vo
lūtas dei Qđ cū ſit aptiſſime veri
tatis: miror iter obſcura decerptū.
q̃ſi nō ex coherentib⁹ potuerit oīs
heſitatio lectoris abſolui. Inſpici
te ergo qđ ſeq̃tur Legim⁹ inquit ī
actibus apoſtolorū qđ cū dimiſſi a
iudeis apoſtoli venīſſent ad ſuos
⁊ indicaſſent quāta eis ſacerdotes
et ſeniores fecerūt. leuauerunt illi
vocem vnanimes omnes ad domi
nū. et dixerunt Domine tu es q̃
feciſti celū et terrā et omnia que ī
eis ſūt. qui p os patris nrī dauid
ſancti pueri tui dixiſti. q̃re fremue
rūt gentes. et populi meditati ſūt
inania. aſtiterūt reges terre. et pri
cipes ↄuenerūt ī vnū. aduerſ⁹ do
minū ⁊ aduerſus xpm̄ ei⁹ Cōuene
rūt enī in veritate ī ciuitate iſta. ad
uerſus ſanctū puerū tuū iheſū quē
unxiſti: herodes et pilatus ⁊ popu
l⁹ iſrael. facē quāta man⁹ tua ⁊ ↄſi
liū p̄deſtinauit fieri ¶ Rñſio ¶ Si
ergo q̃ per os patris noſtri dauid
ſpūs ſanct⁹ ꝓphetauit. aliter itel
ligi vllo modo ꝙ ab apoſtolis ſūt
intellecta nō poſſūt. et herodes ac
pilatus ⁊ populus iſrael fecerunt
quāta man⁹ domini ⁊ cōſiliū p̄deſti
nauit fieri. qđ incōueniens ait ad
mirabilis diſputator. Eſt ingens
in malorū poteſtate peccare: vt aūt

peccādo hoc vel hoc illa malicia faci
at.nō eſt ī eorū ptāte.ſʒ dei diuidē
tis tenebras.et ordinātis eas.vt
hic eciā qđ faciūt.ↄtra volūtatē de
i.nō ipleatur niſi volūtas dei Ma
la enī velle facillimū ē malis.et e
orū dāpnabilē volūtatē.nō dubiū
ē a dei ptāte ↄcludi: vt effcm cupi
ditatis ſue n̄ pmiſerit hrē n̄ poſſit
Vt aūt ſapia et iuſticia dei eciam
malorū opibus q̄ ex ipoꝝ ꝓdeūt
appetitu.ad iplēda ↄſilia ⁊ iudici
a ſua null9 ł tenuitur ſcđʒ pietatē
doct9 ignorat.q̄ videt dei pris opti
mā volūtatē nō parcētis filio ſuo
ſʒ ꝑ nobis oib9 tradētis eū. euan
gelicis paginis legit.dicente pila
to ad ihesū.m̄ nō loq̄ris.neſcis q̄a
ptātē habeo crucifigere te.et ptātē
habeo dimittere te.rſpōdiſſe dn̄m.
nō haberes in me ptātem vllā.niſi
eſſet tibi datū deſup Diuidit ita
qʒ de9 inter lucē et tenebras.nec i
deo iculpabiles ſūt tenebre q̄a eis
bene vtitur de9.q̄ eciā de ope ipā
rū qđ filijs lucis in bonū ꝓcederet
ordinauit.tantū ꝓgredi ſinens ma
liciā nocere cupiētiū.q̄ tū eā ſcis
ſuis vł caſtigādis nouit vtilē ł ꝓ
bādis:vt hinc eciā qđ faciūt ↄtra
volūtatē dei.nō ipleat̄ niſi volūtas
dei Obiectio octaua

NEq̄tur deinceps qđ ī libro in
ueitur ſcđo An q̄s q̄ dicē au
debit deū n̄ pſciſſe q̄b9 eēt datur9
vt crederēt ā q̄s daturus eſſet filio
ſuo.vt ex eis non perderet quēq̄
Que vtiqʒ ſi preſciuit.ꝑfecto bn̄
ficia ſua quib9 nos dignatur liberā
re preſciuit Hoc eſt predeſtinatio
ſanctorum.nichil aliud preſcia ſci
licet.et ꝑparatio beneficiorū dei q̄
b9 certiſſime liberātur.quicūqʒ libe
rantur Ceteri aūt vbi.niſi ī maſſa
pditionis iuſto diuino iudicio reli
quūtur:vbi tirij relicti ſunt ⁊ ſydo
nij:qui eciā credere potuerūt.ſi mi
ra illa xpi ſigna vidiſſent. Sed q̄
mā vt crederēt.nō eis erat datū.e
ciā vnde crederent.eſt negatum

Reſponſio Qui iſtis reſiſtūt.
hoc ſentire aptiſſime ꝓbantur q̄
fides nō ſit donū dei.et q̄ gratia nō
preueniat liberū arbitriū ſed ſeq̄
tur:et q̄ gratia dei ſcđʒ merita nr̄a
detur Nā ſi aliquid conferri homi
ni p graciā confitentur.et id non
accipit niſi fides que accepta nō ē:
in ipſa eſt meritū cui non donū da
tur:ſʒ debitū reddit In hac ſentēti
a poſiti ↄſequēter ſapiūt eos eſſe
predeſtinatos in vitā eternā.quos
p libere volūtatis arbitriū.fideles
futuros pſcieit de9.vt ipā electorū
pdeſtinatio n̄ ſit niſi retributio At
qʒ ita ī hijs q̄ pdeſtinati ſūt.ſcđʒ ꝑ
poſitū ei9 q̄ vniuſa opatur nō ope
tur de9 fidē:nec vlla ſint hoīs me
rita.ſi de9 opatur vniuſa Vere q̄ iſ
ta ſentiūt.fidē nō acceperūt.ā quā
acceperāt pdiderūt.ſequēdo uaniſſi
mā pelagianorū ſupbiā et in ſe n̄
in domino gloriando.qui operatur
oia in oibus.bona ꝑfecto nō mala

Et ſi omnia bona·vtiqꝫ et fidē ſin
qua nemo poteſt placere: et que ē
ꝟtutū oīm fūdamentū Quale eſt
autē vt cū dei ſit edificatio·et niſi
dominꝰ edificauerit domū· inuanū
laborēt q̄ edificēt eā· q̄ nolit iſti fū
damentū ad edificiū ꝑtinere·aut
ſe velint inchoare·qd̄ dominꝰ poſ
ſit extruere? Nō eīt ergo illꝰ ꝓnci
piū filius dei·non fundabuntur in
ipō angulari lapide xpō iheſu·nec
de eis dictū eſt·firmū autē funda
mentū ſtat: quia totā elationē ſuā
ſolubili arene ꝛ fluxiduo cineri ſup
ponūt Agnoſcamꝰ itaqꝫ ſapienter
qꝫ fateamur ꝓſciiſſe incōmutabilit̄
deū·quibus eſſet daturus vt crede
rēt: aut quos daturus eſſet filio ſu
o vt ex eis non periret quēꝗ̄ Et ſi
hec preſciuit beneficia ſua illū qbꝰ
nos dignat̄ liberare ꝓſciiſſe· et hāc
eſſe predeſtinationē ſanctorū· pre
deſtinationē ſcilicet et ꝑparationē
gracie dei·qua certiſſime liberant̄
Ceteros aūt quicūqꝫ nō liberant̄·
quos a gnāli perditioē huāni ge
neris gracia non exeunt: iuſto no
uerimꝰ iudicio nō exemptos·ꝛ q̄d
nobis remiſſū ſit in eis diſcamus
de quorū cōqueri dāpnatione nō
poſſumꝰ Nō eſt eni iniqtas apud
deū: neqꝫ quiſꝗ̄ ſub iudicio eius
innocēs perit Dicit eni hic ipē in
ſignis gracie ꝓdicator: alibi ait·rē
dit omnino deus ꝛ mala ꝓ malis·
qm̄ bonꝰ eſt· et bona ꝓ bonis qm̄
iuſtus eſt Bonꝰ eſt: tantūmō ma
la ꝓ bonis nō reddit· quoniā iniu
tus nō ē Reddit ergo mala ꝓ ma
lis: penā ꝓ iniuſticia Et reddit bo
na ꝓ malis: graciā ꝓ iniuſticia Et
reddit bona ꝓ bonis: graciā ꝓ grā
Cū alij qui pereunt nō dubitemus
ipſoꝝ meritis deputari qd̄ ꝑeunt·
quos vtiqꝫ poſſet deus miſericordi
ter liberare ſi vellet·et cū alij qui li
berantur nō audeamus definire qd̄
digni fuerint liberari· quos vtiqꝫ
poſſet deus iuſte dāpnaē ſi vellet:
quare nō oēs· aut quare illos po
tiꝰ q̄ꝫ illos liberaret? Nec neceſſa
riū eſt querere. nec poſſibile reperi
re· cū omiſſis diſcretionis iſtiꝰ cau
ſis ſcire ſufficiat· qꝫ nec miſericor
dia iuſticiam·nec iuſticia auferat
miſericordiā· apd̄ eū quo nemo ni
ſi iuſte dāpnatur·nemo niſi miſe
ricorditer liberatur De tyriis vero
et ſydonijs quid aliud poſſumꝰ di
cere·q̄ꝫ nō eē eis datū vt crederēt.
quos etiā credituros fuiſſe ipā ve
ritas dicit·ſi talia qualia apud nō
credētes facta ſunt virtutū ſigna vi
diſſent? Quare aūt hoc eis nega
tū fuerit·dicant ſi poſſunt·q̄ calūp
niantur et oſtendāt cur apud eos
dominꝰ mirabilia q̄bus ꝓfutura nō
erant fecerit: ꝛ apud eos quibꝰ ea
erant ꝓfutura nō fecerit Nos eci
ā ſi rōnē facti·et ꝓfūditatē iudicij
eius penetrare nō poſſumꝰ: mani
feſtiſſime tamē ſcimꝰ·et verū eē qꝫ
dixit· et iuſtū eē qꝫ fecit Et nō ſo
lum tyrios et ſydonios·ſed etiam

corozaim et bethſaida potuiſſe cōu
ti: et fideles ex infidelibꝰ fieri. ſi hoc
in eis dñs voluiſſet opari Neqꝫ ei
vlli falſū videri poteſt: qđ veritas ait
Nemo poteſt venire ad me: niſi fu
erit ei datū a patre meo Et vobis
datū eſt noſſe miſteriū regni celo
rū. illis aūt nō eſt datū. Et nemo
nouit filiū niſi pater. neqꝫ patrē
ꝗs nouit. niſi filius: ⁊ cui voluerit
filius ṙuelare Et ſicut pr̄ viuificat
mortuos: ita et filiꝰ ꝗs vult viuifi
cat Et nemo poteſt dicere dñm ihe
ſū. niſi in ſpū ſcō Hijs diuinaꝝ vo
cū autoritatibꝰ erudití gracias a
gamꝰ deo qui dedit nobis ſpiritū
fidei et virtutis continētie et carita
tis ſapiētie et intellectꝰ conſilij et
fortitudis ſcie et pietatis ac timo
ris ſui Que bona ſi nō dediſſet no
bis q̄ omnia opat̄ i omnibꝰ. pr
ſus nō habereꝰ in nobis et cū hijs
qui nō cognouerūt deū. aut cum
cognouiſſent. nō ſicut deū glorifica
uerūt. aut gracias egerūt. ſed hoc
ipſum ſue ſapie deputantes. ſtulti
fcī. et obſcurato corde euanuerūt i
cogitatoibꝰ ſuis. cū hijs in ꝑp ſede
remꝰ in tenebris. et in vmbra mor
tis. nec q̄relā habentes de pena. nec
excuſationē de ignorātia: nec p̄ſidi
ū de natura ¶ Obiectio nona

Nunc iā qđ ſequitur videamꝰ
Sed aiunt vt ſcribitis ne
minē poſſe correptiois ſtimulis ex
citari. ſi dicatur in cōuentu eccleſie
audientibꝰ multis, ita ſe habet de

predeſtinatione definita ſentētia vo
lūtatis dei. vt alij ex vobis accep
ta obediendi volūtate veneritis ad
fidē. vel accepta pſeuerantia. pma
neatis in fide Ceteri vero q̄ in pctō
rū delectatione remoramini. ideo
nōdū ſurrexiſtis. quia necdū vos
adiutoriū gracie miſerentis erexit
Veruūptamen ſi qui eſtis nōdū vo
cati. quos gracia ſua p̄deſtinauit
eligendos: accipietis eandē qua ve
litis et ſitis electi. Et ſi qui obedi
tis: ſi p̄deſtinati eſtis. reiciēdi ſub
trahentur obediencie vires. vt obe
dire ceſſetis ¶ Reſponſio Stu
peo ſcitatem veſtram obiectionē ca
lūpniantiū a pſona defenſois gra
cie nō potuiſſe diſcernere. et verba
obtrectantiū ei ipſi qui obiectori
bus ſuis reſpondet aptaſſe Hec ei
de doctrina catholici viri quidā ne
q̄ter et nugatorie iactitabant. ꝙ q̄
talem dei graciā predicaret. vt fides
et obediencia ceterequ v̓tutes. et in
eis vſqꝫ i finē pſeuerātia. nō niſi
ex dono dei habere poſſe credāt. ꝯſe
quens eē vt talibus verbis vteret̄
ad populū. ⁊ huiꝰmōi denūciatio
nibus omnē liberi arbitrij euita
ret induſtriam Quod q̄a pijſſimꝰ
doctor litteris eorum ad quos ſcri
bit agnouerat: ideo ait Sꝫ aiunt
vt ſcribitis Et poſtea Iſta cū dicūt
Ex hoc ergo potuiſtis aduertere. nō
ipſū hec dicere. ſed eos de q̄bꝰ dix
it. ſed aiunt vt ſcribitis. et iſta cū
dicūt. Qđ ſimiliter apoſtolus ait

Sicut aiunt nos quidā dicere. fa
ciamus mala vt veniant bona In
ferius aūt vbi plenius ad iſta rēſpō
det multo manifeſtius patet. q̄ hec
ab ipō nunq̄ taliter dicta ſūt. et
q̄tū ei huiusmōi predicationis for
ma diſpliceat quā corrigēs et mā
dans atq; emendās. tolerabiliorē
audientibus facit que vera ſunt tēpe
rans. q̄ falſa ſunt reſecans. et poſt
multa adiciens Iā vero q̄ illis v̄
bis cōnectit miror ſi vllomodo p̄t
in populo xpiano quiſq̄ infirmus.
pacienter audire cū dicitur eis Et
ſi q̄ obeditis. ſi predeſtinati eſtis
reiciendi: ſubtrahūtur obediencie
vires. vt obedire ceſſetis Hoc eni
dicere. qd videt̄ aliud eē q̄ maledi
cere. aut mala quodāmō prophetare.
Et poſt hec cū diceret qualiter de
hijs loquēdū eēt in populo: xpiani
ſenſus verba cōnexuit dicens Illū
eciā modū quo vtendū eē in p̄deſti
nationis predicatione nos diximus
loquēdi ad populū. non exiſtimo
debere ſufficere. niſi hoc vel aliquid
huiusmōi addat vt dicat Vos ita
q; eciā ipām obediendi pſeuerātiā
a patre luminū a quo deſcēdit oē
datū optimū ⁊ oē donū pfectū. ſpe
rare debetis et cotidianis orōnibus
poſcere. atq; hoc faciendo confidere
nō vos eē a p̄deſtinatione populi
eius alienos. q̄a eciā hoc vt facia
tis. ipē largitur Abſit aūt ab hijs
ideo deſperare de vobis. qm̄ ſpem
veſtrā in ipō habere iubemini. nō i

nobis Maledictus eni oīs q̄ ſpem
habet in hoīe Et bonū eſt cōfidere i
dn̄o. qm̄ beati omnes q̄ cōfidūt in
eo Hanc ſpem tenentes. ſeruite do
mino in timore. et exultate ei cum
tremore. qm̄ de vita eterna q̄ filij
is pmiſſionis pmiſit. n̄ mēdax deus
an̄ tēpora etna. nemo poteſt eē ſe
curus. niſi cōſūmata fuit vita iſta
que tēptatio eſt ſup terrā: ſed faci
et nos pſeuerare i ſe. vſq; ad huius
vite finem. cui cotidie dicimus. ne
nos inferas in tēptationē Videtis
ne obſecro. qnātū diſtet hic ſermo
ab eo quē cōpoſuit malignitas ob
loquētiū. qui ſtuduerunt eciā ea q̄
rcē dicit. exq̄ſita verborum fraude corrū
pere. De q̄ idem doctor rectiſſime a
it Doloſi aūt vel imperiti medici ē
eciā vtile medicamētū ſic alligaē.
vt aut nō pſit aut obſit Et iterū
diſſimilis inepcia Nēpe inq̄t hic veriſſi
mū eſt. ita ſane iprobatiſſimū. im
portuniſſimū. incōgruētiſſimū. nō
falſo eloq̄o. ſed nō ſalubriter vali
tudini humane infirmitatis appo
ſito Nō igitur neceſſe eſt de hijs ra
cionē reddere. que et ab alijs dcā.
et ab ipō oſtendimus iprobata. ita
tamē. vt nichil ſibi p falſorum ad
mixtionē precipi pateret̄ ex veris
Quāuis eni nūq̄ tā inſipiēter lo
cutus ſit ad populū xpianū. et id
q̄ mēdax obtrectatio ineptiſſime
finxit horruerit. pia tamē cōſtātiq;
doctrina abūdātēr pbauit. p̄dican
dā eē eccleſie et p̄deſtinationē. i q̄

eſt grē ꝑparatio. et grām in q̄ eſt p̄
deſtinatiōis effect9. et preſciam de
i qua añ ſecula etna q̂bus eēt col
laturus ſua dona preſciuit: cuius
predicatiōis q̀ſqȝ eſt ipugnator. a
ꝓtiſſim9 eſt pelagiane elatiōis ad
iutor Hoc aūt qđ in fine poſuiſtis
ſupiori capitulo. vbi tyriorū et ſy
doniorū mētio facta eſt. debuit co
pulari Quia eciā i libri corpore ei
dē cauſe ſine cui9 ꝙ diuerſe diſputa
tiōis interiectione ɔnexū eſt. vnde
et rn̄ſio quā p̄cedētib9 ſubdidi. p̄t
eciā ad iſtas ſufficere. in q̂b9 nulla
eſt obſcuritas ſi de fide predeſtina
tionis et grē dei ex qua eſt oīm bo
norū origo. ꝑſeuerātiaqȝ meritoꝝ
hoc teneat̃ qđ habet veritas

¶ Explicit rn̄ſa ad excerpta q̄ de ge
nuenſi ciuitate ſunt miſſa

¶ Incipiūt reſpōſioēs ſcī auguſti
ni ad dulcitiū de octo queſtiomb9
ab eo miſſis

QVantū michi videtur
fili dilectiſſime dulciti
nō tardaui reſpōdere
interrogatiōib9 tuis
Per paſcha q̀ppe h̄ anno q̄ dnicū
eius fuit. tercio kl' aprilis a carta
gine m̄ miſſas litteras tue dilectio
nis accepi Poſt eos aūt dies ſan
ctos cōfeſtim cartaginē ſū ꝓfect9. i
qua ciuitate nichil me dictare ꝑmi
ſit occupationū q̄ ibi nō poteſt de
eē nimia multitudo Sȝ poſtea ꝙ
īde ēgreſſus ſū. pactis apud nrōs
q̄ndecī dieb9. q̂ me ꝑ abſētiā diut̃
nā ciuitate alia cōpulerunt: nā poſt
tres mēſes redire ꝑmiſſus ſū. iſta
reſcribere n̄ diſtuli. et abs te miſſis
q̄ſtionib9 q̄ a me ꝑ diuerſa opuſcu
la in ea iā fuerāt ꝑtractata ex eiſ
dē opuſculis reddere vel ſolutionē.
vel certe diſceptationē meā Demi
qȝ illud tm̄modo vbi q̄ris q̄re dixe
rit dn̄s. nimirū preſcius futuroꝝ.
elegi dauid ſuū meū. cū ille talia
⁊ tāta ɔmiſerit. vbi tractauerī. ⁊ q̄
mō id expoſuerī. nō potui reperire:
et vtrū ſit in aliq̄ libro vel epiſto
la mea. neſcio Ac ꝑ h̄. qm̄ de h̄ m̄ i
cubiſti noue diſputatiōis neceſſitatē.
i hac mea reſcriptiōe id vltimū fe
ci p̄us volens ea ponere q̄ habebā.
in alijs meis volumib9 ꝑparata. vt
nec ſtudio tue ſcitatis deeēt qđ m̄
eſt gratiſſimū. nec alio mō eadē di
cere cogerer. qđ michi eēt laborioſiſ
ſimū. nec te aliq̄ amplius adiuua
rē ¶ Prima itaqȝ ꝓpoſitio tua ē.
vtꝝ aliqn̄ qui ſint poſt baptiſmū
pctōres. exeant de gehenna Aliqꝙ
torū nāqȝ ſup hoc inq̄s. diuerſa ſē
tētia eſt reſpōdētiū Sicut iuſtorū
p̄miū. ita pctōꝝ ſinē nō habere tor
mēta. aſſeuerāt enim cupiūt tā ꝑpe
tē ꝑindictam manere ꝙ premium

Quibꝰ cõtrã preſcribitur euãgelica
ſentẽtia · que ait Nõ exies inde · do
nec reddas nouiſſimũ quadrantẽ
Superest ergo vt hoc reddito poſ
ſit exire Credimꝰ hoc et apoſtoli de
finitione dicentis · ipẽ aũt saluꝰ e
rit: ſic tamẽ quaſi p ignẽ Sȝ qm̃
alibi legimꝰ inq̃s · et nõ cognouit e
am donec peperit ꝙ ita interpretari
nõ poſſumꝰ · idcirco de hoc cupimꝰ
fieri certiores Huculqȝ eſt ꝯpoſi
cio tua Cui reſpondeo ex libro me
o qui inſcribitur de fide et opibus.
vbi de hac re ita locutus ſũ Jacobꝰ
aũt inquã tã vehemẽter infeſtꝰ eſt
eis · q̃ ſapiunt fidẽ ſine opibꝰ vale
re ad ſalutẽ · vt illos etiã demoni
bꝰ cõparet dicens Tu credis quo
niã vnꝰ eſt deꝰ: bene facis Et demo
nes credũt · et cõtremiſcunt · Quid
breuiꝰ verꝰ vehemẽtiꝰ dici potuit.
cũ et in euãgelio legamꝰ hoc dixiſ
ſe demonia · cũ xpm̃ filiũ dei cõfite
rẽtur et ab illo corriperẽtur · ꝙ in pe
tri cõfeſſioẽ laudatũ eſt? Quid ꝓ
derit ait iacobus fratres mei · ſi fidẽ
dicat ſe q̃s habere: opa aũt nõ ha
beat? Nũquid poterit fides ſaluaẽ
eũ? Dicit etiã · quia fides ſine opi
bus: mortua eſt Quouſqȝ igit̃ fal
lũt̃ q̃ de fide mortua ſibi vitã ꝑpe
tuã pollicentur? Quapropt̃ diligẽ
ter oportet attẽdere quomõ accipi
enda ſit apoſtoli pauli ſententia:
plane ad intelligẽdũ difficilis · vbi
ait Fundamentũ aũt aliud nemo
poteſt ponere p̃ter id qd̾ poſitũ ẽ, qd̾

eſt xp̃us iheſus Si q̃s aũt ſupere
dificat ſup fundamentũ hoc aurũ
argẽtũ lapides p̃cioſos ligna fenũ
ſtipulã vniuſcuiꝰ qȝ opꝰ manifeſta
bitur Dies eni dni declarabit: q̃a ĩ
igne reuelabitur. Et vniuſcuiuſqȝ
opus quale ſit · ignis ꝓbabit Si
cuiꝰ opus manſerit · qd̾ ſupedifica
uit mercedẽ accipiet Cuiꝰ aũt opꝰ
arſerit: dãpnũ pacietur. ipẽ autẽ
ſaluꝰ erit · ſic tamẽ quaſi per ignem
Qd̾ ita intelligendũ putant · vt il
li videantur edificare ſup hoc fun
damentũ aurũ argẽtũ lapides pre
cioſos · qui fidei que in xpõ eſt bo
na opera adiciunt: illi autẽ ligna
fenũ ſtipulã · q̃ cũ eandem fidem ha
beant · male opãtur Unde arbitrã
tur per q̃ſdã penas ignis poſſe pur
gari · ad ſalutem pcipiendã · meri
to fũdamẽti Hoc ſi ita ẽ · fatemur
iſtos laudabili caritate conari: vt
omnes indiſcrete concẽtur ad bap
tiſmũ · nõ ſolũ adulteri ⁊ adultere
cõtra ſententiã domini · falſas nup
tias pretẽdentes: verũ etiã publice
meretrices · in turpiſſima ꝓfeſſioẽ
pſeuerantes · quas certe nulla etiã
negligentiſſima eccã conſueuit ad
mittere · niſi ab illa p̾mitus ꝓſti
tucione liberatas Sed iſta racione
cur non oĩmodo admittãtur: oĩno
nõ video Quis eni nõ malit eas
ꝓpoſito fũdamento · licet ligna et
fenũ et ſtipulam cõgregẽt · aliquã
to certe diuturniore purgari · ꝙ
in eternũ perire? Sed falſa erũt illa

que obſcuritatem.ambiguitatem
q; non habent Si habeā omnem
fidem.ita vt montes transferam.ca
ritatem autem non habeam:michil
ſum.Et quid ꝓderit fratres mei ſi
fidem quis dicat ſe habere . opera
aūt nō habeat? Nūquid poterit fi
des ſaluare eū? Falſū erit et illud
Nolite errare: neq; fornicatores.
neq; ydolis ſeruientes. neq; adul
teri.neq; molles. neq; maſculorū
ꝯcubitores.neq; fures.neq; auari.
neq; ebrioſi.neq; maledici. neq;
rapaces.regnū dei poſſidebūt Fal
ſū eſt ⁊ illud Manifeſta ſunt opa
carnis: que ſūt fornicatiões. imū
ditie. ꝯtētiões. emulationes ani
moſitates diſſenſiones.hereſes.in
uidie.ebrietates.comeſſatiões. et
hijs ſimilia.ſicut predixi vobis: q̄
niā qui talia agunt.regnū dei non
poſſidebūt Falſa erūt hec: ſi enim
tantūmodo credant et baptizant.
q̄uis in malis talib⁹ pſeuerent.
ſalui erunt p ignē Atq; ideo i xpō
baptizati.etiā q̄ talia agunt.rgnū
dei poſſidebūt. Fruſtra autē dicitur
hec quidā fuiſtis:ſed abluti eſtis
quādo et abluti ſunt.inaniter etiā
illud a petro dictū videbit. ſic et
vos fratres cariſſimi.ſimili forma.
baptiſma ſaluos facit.non carnis
depoſitio ſordiū.ſ; ꝯſcie bone inter
rogatio Siquidē et habentes peſſi
mas ꝯſciētias oim flagitiorum et
ſcelerū plenas.nec eorū malorū pe
nitētia mutatas; tamē baptiſma
ſaluos facit Propter fundamētū
enī qd in corde baptiſmate ponit?
licet p ignē ſalui erūt Illud quo
q; n̄ video. cur dn̄s dixerit.ſi vis
venire ad vitā.ſerua mādata.et ꝯ
memorauit ea q̄ ad bonos mores
ptinent:ſi etiā hijs non ſeruatis.
ad vitā venire poteſt Illud deinde q̄
modo verū erit. qd eis quos ad ſi
niſtram poſiturus eſt dicitur Ite in
ignem eternū.qui paratus eſt dy
abolo et angelis eius? Quib⁹ nō
īcrepat. quia in eū nō crediderūt.
ſed quia bona opa nō fecerūt Nā
ꝑfecto ne ſibi quiſq̄ de fide que ſn̄
opibus mortua eſt vitā ꝓmittat
eternam.ꝓpterea omnes gentes ſe
ꝯgregaturū ſe dixit que pmixte eiſ
dē paſcuis vtebant. vt appareat
eos illi dicturos. domine quādo te
vidim⁹ illa et illa patientē. et n̄
miniſtrauim⁹ tibi. q̄ in eū credide
rant.ſed bona opari nō curauerāt.
tanq̄ de ipā fide mortua ad vitā p
uenirentur eternā? An forte ibunt
in ignē eternū qui opa miſericor
die nō fecerunt? et nō ibunt q̄ ali
ena rapuerunt.vel corrūpendo in ſe
templum dei in ſeipſos immiſeri
cordes fuerunt.quaſi opera miſeri
cordie ꝓſint aliquid ſine dilectio
ne dicente apoſtolo.ſi diſtribuero
omnia mea pauperibus.caritatem
non habeam michil michi prodeſt?
Aut diligat quiſq̄ ꝓximū ſicut
ſeipſū? qui nō diligit ſeipſū? Qui
enī diligit iniq̄tatē: odit aīam ſuā

Neq; illud hic dici poterit· i quo
nōnulli ſeipōs ſeducūt dicētes: ig
nē eternū dictū· nō ipſam penā et
nam Per ignē q̄ppe qui eternus
erit· tranſituros arbitrātur eos q̄
ꝓpter fidē mortuam p ignē ꝓmit
tūt ſalutem: et licet ipē ignis eter
nus ſit· cōbuſtio vero eorū hoc eſt
opatio ignis· nō ſit in eis eterna
Cū ⁊ hoc preuidēs dn̄s· tanq̄ dn̄s
ſentētiam ſuā ita cōcluſerit dicēs·
ſic ibunt illi in ꝯbuſtionē eternā·
iuſti aūt in vitā eternā Erit ergo
eterna ꝯbuſtio ſicut ignis· et eos
in illam ituros· veritas dixit· quo
rū nō fidē ſed bona opa defuiſſe de
clarauit Si ergo hec omnia et ce
tera que īnumerabilia p oēs ſcrip
turas ſine vlla ambiguitate dicta ĩ
periti poſſunt· falſa erūt· poterit ve
rus eē intellect⁹ de lignis ⁊ feno et
ſtipula· q̄ hij ſalui erunt p ignē·
qui ſolā in xpō fidē tenētes· bona o
pera neglexerūt. Si aūt iſta vera
⁊ clara ſūt: ꝓculdubio in illa apoſ
toli ſentētia· alius requirēdus eſt
intellectus· atq; in hijs deputāda
eſt· que petrus dicit eē in ſcriptis
ei⁹ quedā difficilia itellectui· quā
nō debent homines puertere ad ꝓ
p̄pum interitū· vt cōtra euidētiſſima
teſtimonia ſcripturarū· ſecuros fa
ciant de pcipienda ſalute· nequiſſi
mos neq̄cie ſue ptinaciſſime cohe
rētes· nec emendādo aut penitendo
mutatos Hic a me fortaſſe q̄rat·
de ipā pauli apoſtoli ſententia q̄d
ego ſentiā· et quonāmō intelligen
dā putē Fateor malle me hinc au
dire itelligentiores atq; doctiores·
q̄ ſic eā exponāt· vt illa oīa vera et
inꝯcuſſa pmaneāt· q̄ ſup̄ cōmemo
raui Quibꝰ apertiſſime ſcriptura teſ
tatur nichil ꝓdeſſe fidē niſi eā quā
definit apoſtolus. id eſt que p dile
ctioēz opat̄ Sine opib⁹ aūt ſalua
re nō poſſe· neq; p ignē· qa ſi p ig
nē ſaluat· ipā vtiq; ſaluat Abſolu
te aūt dictū eſt et apte· q̄d ꝓdeſt
ſi dicat q̄s fidem ſe habere· opa au
tē nō habeat: nūquid poterit fides
ſaluare eū? Dicā tamē q̄ breuiſſi
me potero etiā ipē q̄d ſentiā de il
la ſentētia pauli apoſtoli ad intel
ligendū difficili· dū modo illud qđ
ad ꝓfeſſionē meā attinet· p̄cipue
teneatur· q̄ de hac me malle dixi
audire meliores Fūdamentū xp̄s
eſt in ſtructura architecti ſapientis
Hoc expoſitioē nō indiget Apte
eni dictū eſt: fūdamentū eni aliud
nemo poteſt ponere pret̄ id qđ po
ſitū eſt. qđ eſt xp̄s ih̄s. Si autem
xp̄us: ꝓculdubio fides xp̄i Per fidē
q̄ppe habitat xp̄us i cordib⁹ nr̄is·
ſicut idē apoſtol⁹ dicit· Porro ſi fi
des xp̄i: illa vtiq; quā definiuit a
poſtolus· que p dilectionē opatur
Nō eni fides illa demonū· cū et ipi
credant et cōtremiſcant. et filiū de
i cōfiteāt̄ iheſū· p̄t accipi i fūdamē
tū Quare· niſi q̄a nō eſt fides que
p dilectionē opatur: ſed que expri
mitur p timorē? Fides itaq; criſti

fides grē xpiane: id ē ea fides q̄ p
dilectionē opatur. poſita in funda
mento. neminē pire pmittit Sed
q̄d ſit edificare ſup hoc fūdamētū
aurū argētū lapides p̄cioſos ligna
fenū ſtipulā. ſi ſubtilꝰ diſſerere co
ner: vereor ne ad itelligēdū diffici
lior ſit ipā expoſitio Enitar tamē
q̄ntū dñs adiuuat. et breuiter ⁊ q̄n
tū potuero dilucide expedire qđ ſen
tio Ecce ille q̄ queſiuit a mgrō bo
no q̄d boni faceret. vt haberet vitā
eternā: et audiuit. ſi ad vitā veni
re vellet. ſeruāda ſibi eſſe mādata
Dictū eſt ei Nō occides. nō mecha
beris. nō furtū facies: nō falſū teſti
moniū dices Honora patrē tuū ⁊
matrē tuā Et diliges pximū tibi
tāq̄ teipm̄. Hec faciens i fide xpi.
teneret pculdubio fidē q̄ p dilec
tionē opatur Neqȝ eni diligeret
pximū tanq̄ ſeipm̄. niſi ē cepta di
lectione dei ſine qua nō diligēt ſe
ipm̄. Porro ſi faceret qđ dñs ad
dit dicens. ſi vis pfectus eſſe. vade
vende omnia que habes. et da pau
pibus: et habebis theſaurū in celis.
et veni ſeq̄re me: edificaret ſuper il
lud fūdamentū aurū argentū lapi
des p̄cioſos Nō eni cogitaret: niſi
quō placeret deo. Et hec cogitatio
nes ſūt. q̄ntū exiſtimo aurū argētū
lapides p̄cioſi Porro ſi circa diui
tias ſuas q̄dā carnali tenēt affcū.
q̄uis ex eis multas elemoſinas
faceret. nec ad eas augendas. frau
dis aliquid rapineqȝ moliret aut

earū minuendarū aut amittenda
rū metu in aliquod facinꝰ flagici
ū ue laberetur. alioq̄n iam ſe iſto
modo ab illius fūdamenti ſtabili
tate ſubtraheret: ſed ppter carnalē
vt dixi quē in eis habebat affectū.
quo talibꝰ bonis ſine dolore carere
nō poſſet: edificaret ſup fūdamen
tū illud ligna fenū ſtipulā. maxie
ſi et vxorē ſic haberet. eciā ppter
ipām cogitaret ea que ſūt mundi.
quomō placeret vxori Hec igitur
quoniā affcū dilecta carnali. nō ſi
ne dolore amittūtur. ppterea qui e
a ſic habent. vt habeant in fūdam̄
to fidē. que p dilectioēȝ opatur: ne
qȝ huic vlla rōne vel cupiditate p̄
ponant. eorū amiſſione paſſi detri
mentū. p ignē quēdā doloris. pue
niūt ad ſalutē. a quo dolore atqȝ
detrimento. tanto eſt quiſqȝ ſecuri
or: quāto ea vel minꝰ amauerit. vl
tanq̄ nō habens habuerit Qui ve
ro ppter illa. vel tenenda vel adi
piſcenda homicidiū adulteriū for
nicationem ydolatria et ſimilia q̄
cumqȝ cōmiſerit. non propter fun
damentum p ignē ſaluabitur: ſed
amiſſo fundamēto. eterno igne tor
quebitur. Quamobrem et illud
quod dicunt veluti probare cupiē
tes q̄ntum valeat ſola fides vbi a
poſtolus dicit. q ſi infidelis diſcedit
diſcedat Non eſt enim ſubiectus
frater vel ſoror i eiuſmodi id eſt vt
propter fidem criſti etiam ipſa vx
or legitima ſocietate coniuncta.

ſine culpa relinquatur. ſi cū viro xpiano ꝓpter hoc q̄a xpian⁹ eſt ꝑmanere noluerit. nō attendūt eo mō illā rectiſſime dimitti ſi viro ſuo dicat. non ego vxor tua ni michi de latrocinio diuicias cōgeras. q̄ n̄ ſolita lenocinia q̄b⁹ nūq; domū trāſiebas. eciā xpian⁹ exerceas. q̄ ſi qd aliud vel facinoroſū vel flagicioſū in viro nouerāt. quo delectata vel libidinē explebat vel facilē victū habebat vel eciā incedebat ornatior. Tūc enī ille cui h̄ vxor dicit. ſi veraciť egit penitētiā ab opib⁹ mortuis. qn̄ acceſſit ad baptiſmū. habetq; in fūdamēto fidē que ꝑ dilectionē opatur: ꝓculdubio pl⁹ tenebitur amore diuine gracie q̄ȝ carnis luxurie. et mēbrū qd eū ſcādalizat fortiter amputat. Quecūq; aūt i hac diſceptione dolorū cordis ꝓpter carnalē affectū cōiugis ſuſtinebit. hoc eſt detrimētū qd pacietur. hic ē ignis ꝑ quē feno ardēte ipē ſaluabitur. Si aūt iam ſic habeat vxorē tāq̄ȝ nō habens. nō ꝓpter concupiſcētiam. ſed ꝓpter miam. ne forte eam ſaluam faceret. reddens potius q̄ȝ exigens debitū coniugalē: ꝓfecto nō dolebit carnaliter. cū ab illo tale conubiū ſeꝑabiť. neq; enī in ea cogitabat niſi q̄ ſūt dei. quomō placeret deo. ac ꝑ hoc in q̄ȝtū aurū. argentū lapides p̄cioſos. ul̄ cogitatioīb⁹ ſupedificabat. in tantū detrimentū nullū pateretur. in tātū ſtructura eius que nō erat fenea. nullo incendio cremaret. Siue ergo i hac tātū vita homines iſta patiūtur ſiue eciā poſt hanc vitā talia quedā iudicia ſubſequūtur. non abhorret q̄ȝtū arbitror a rōne veritatis iſte intellect⁹ hui⁹mōi ſentētie. Verūtamē. eciā ſi eſt ali⁹ qui michi non occurrit poti⁹ eligēdus. iſtū q̄ȝdiu tenem⁹. nō cogitem⁹ dicere iniuſtis. nō ſubditis ſceleſtis cōtaminatis parricidis homicidis fornicatorib⁹ maſculorū concubitorib⁹ plagiarijs mendacibus piuris et ſi quid aliud ſacre doctrine aduerſatur. que ē ſcdʒ euāgeliū glorie beati dei: ſi tantum mō in criſtū credatis. et ſacramentū baptiſmi eius accipiatis. eciā ſi vitā peſſimā nō mutaueritis. ſalui eritis. Vn̄ nec illa nobis mulier chananea p̄ſcribit. quia dn̄s ei q̄ȝ petebat dedit. cū ante dixiſſet. nō ē bonū tollere panē filiorū et mittere canib⁹. quia ille cordis inſpector mutatā vidit quādo laudauit. et ideo nō ait. o canis magna eſt fides tua: ſed o mulier magna eſt fides tua. Mutauit vocabulū. q̄a mutatū vidit affectū. atq; correptionē ad fructū perueniſſe cognouit. Miror aūt ſi laudaret in eā fidē ſine opibus: id eſt fidē nō talem que ꝑ dilcōnē poſſet opari. fidē mortuā. et q̄ȝ iacobus dicere minime dubitauit. fidē n̄ xpianoꝝ ſed demonū. Poſtremo ſi iſtā chananeā nolūt intelligere mutaſſe ꝑditos mores.

quãdo eã xp̄us ↄtēpnēdo et corripi
endo redarguit. q̊ſ aũqȝ inuenerũt
tantũmõ credere. vitã vero iniq̄na
tiſſimã nec ſalti occultare. ſed eciã
libe ↄfiteri. ac nolle mutare. ſanēt
filios eorũ ſi poſſũt ſicut ſanata ē
filia chananee mulieris. nõ tamē
eos faciãt mēbra xp̄i. cũ ipi eē nõ
deſinant mēbra meretricis Itēqȝ
in eo libro cui⁹ titul⁹ eſt de fide ſpe
et caritate. quē ſcripſi ad filiũ meũ
fratrē tuũ laurētiũ. iſta de hac re v̄
ba mea ſũt Credũt inquã aliq̄buſ
dã eciã hij qui nomē xp̄i non relin
quũt. et eius lauacro ĩ ecctã bapti
zantur. nec ab eo vllo ſciſmate vel
hereſi preciduntur. in q̄tuſlibet ſce
lerib⁹ viuant. q̄ nec diluant peñitē
do. nec elemoſinas redimãt. ſed in
eis vſqȝ ad hui⁹ vite vltimũ diē p̄
tinaciſſime pſeuerant. ſalui futuri
p ignē. licet p magnitudīe facinoꝝ
flagicioꝝqȝ diuturno. nõ tamē ēt
no igne puniri Sed q̄ hij credunt.
et tamē catholici ſunt. huãna q̄dã
beniuolentia michi falli videntur.
nã ſcripturã diuina aliud cõſulta r̄n
det Librũ aũt de hac q̄ſtioē ↄſcrip
ſi. cui⁹ titul⁹ eſt. de fide et opib⁹. v
bi ſc̄dm ſcripturas ſcãs q̄ntũ deo ad
iuuãte potui demõſtraui. eam fidē
ſaluos facere. quã ſatis euident ex
p̄ſſit paul⁹ apoſtol⁹ dicens In xp̄o
eni ihũ. neqȝ circũciſio q̄cq̄ valet
neqȝ p̄putiũ. ȝ fides q̄ p dilc̄onē o
pat Nã fides que p dilectionē n̄
operatur. procul dubio ſc̄dm apoſtolũ

iacobum. mortua eſt in ſemetipſa
Qui rurſus ait Si fidē quis dicat
ſe habere opa aũt nõ habeat. nũq̄
poterit fides ſaluare eum. Porro
ãt ſi hõ ſcelerat⁹ ꝓpter ſolam fidē
p ignē ſaluatur. et ſic eſt accipien
dũ q̄d ait beatus paulus. ipē autē
ſaluus erit. ſic tamen quaſi p ignē.
poterit ergo ſaluare ſine opibus
fides. et falſũ erit illud Qđ idē ipē
paulus Nolite inq̄t errare. neqȝ
fornicatores. neqȝ ydol̄ ſeruientes
neqȝ adulteri. neqȝ molles. neqȝ maſcu
loꝝ ↄcubitores. neqȝ fures. neqȝ auari.
neqȝ ebrioſi. neqȝ maledici. neqȝ
rapaces. regnum dei poſſidebunt.
Si ei eciã ĩ iſtis perſeuerantes cri
minibus. tamen ꝓpter fidem xp̄i
ſalui erunt. quomodo in regno dei
non erunt. Sed quia hec apoſto
lica manifeſtiſſima et aptiſſima
teſtimonia. falſa eſſe non poſſunt:
illud quod obſcure dictum eſt. de
hijs qui ſuperedificant ſuper funda
mentum quod eſt criſtus. non au
rum argentum lapides precioſos.
ſed ligna fenum ſtipulam. de hijs
enim dictum. q̄ per ignem ſalui
erunt. quoniã fũdamenti merito
non peribunt. ſic eſt intelligēdũ.
vt hijs manifeſtis nõ inueniat eē
cõtrarium Ligna quippe et fenum
et ſtipula. nõ abſurde accipi pñt
reꝝ ſclãriũ q̄muis licite ↄceſſaꝝ. tāles
cupiditates. vt amitti ſn̄ dolore nõ
poſſint Cũ aũt iſte dolor vrit ſi xp̄s
ĩ fũdamẽto hēt locũ id ē vt ei nichil

anteponatur. et malit homo q̃ tali
dolore vrer̃ reb⁹ quas ita diligit.
magis carere q̃ xp̄o: ꝑ ignē ſit ſal
u⁹ Si aūt res eiuſmōi tēporales
ac ſeculares. tpe tēptationis malu
erit tenere q̃ xp̄m. cū in fūdamen
to non habuit. q̃ hec p̄ore loco ha
buit. cū in edificio p̄us non ſit ali
q̃d in fūdamēto Ignis enī de quo
eo loco locutus eſt apoſtolu. stalis
debet intelligi. vt ambo p eū trāſe
ant. id ē et q̃ edificat ſup hoc fun
damentū aurū argentū lapides p̄
cioſos: et q̃ edificat ligna fenū ſti
pulā Cū enī hoc dixiſſet. adiunxit
vniuſcuiuſqȝ op⁹ quale ſit. ignis
ꝓbabit. ſi cui⁹ opus permāſerit.
qd̄ ſup edificauit mercedē accipiet
Cui⁹ aūt opus exuſtū fuerit. dāp
nū patietur Ipē aūt ſaluus erit.
ſic tamē quaſi p ignē Non ergo
vnius eorū. ſed vtriuſqȝ opus ig
nis ꝓbabit Eſt quidā ignis temp
tatio tribulatiōis. de q̃ apte alio
loco ſcriptū eſt. Vaſa figuli ꝓbat
fornax. ⁊ homines iuſtos tēptati
o tribulatiōis Iſte ignis in hac in
terī vita facit qd̄ apoſtolus dixit
Si accidat duob⁹ fidelibus. vni ſci
licet cogitanti que ſunt dei q̃modo
placeat deo. alteri aūt cogitanti e
a que ſunt mūdi quomō placeat
vxori. id eſt edificanti ſup idē fun
damentū ligna fenū ſtipulā: illi⁹
enī opus nō exuritur: quia non ea
dilexit. quorū amore crucietur Ex
uritur aūt hui⁹, quoniā ſine dolorē

nō pereunt. que cū amore poſſeſſa
ſunt Sed qm̄ alterutra ↄditione
ꝓpoſita. eis poti⁹ mallet carere q̃
xp̄o. nec timore amittēdi talia. de
ſerit xp̄m. q̃uis doleat cū amittit.
ſalu⁹ eſt quidē. ſic tamē quaſi p ig
nē. q̃a vrit eum dolor rerū quas di
lexerat amiſſarū: ſȝ nō ſubuertit
neqȝ cōſumit fundamēti ſtabilita
te atqȝ incorruptiōe munitū Ta
le aliquid etiā poſt hanc vitā fieri
incredibile non eſt. et vtrū ita ſit
queri poteſt. ⁊ aut inueniri aut la
tere. nōnullos fideles per ignē quē
dā purgatoriū. q̃to magis min⁹
ue bona ꝑeuntia dilexerūt. tanto
tardius citi⁹qȝ ſaluari. nō tamē ta
les de quib⁹ dictū eſt. q̃ regnū
dei nō poſſidebunt. niſi cōuenienter
penitētibus. eadē crimina remittā
tur Cōuenienter aūt dixi. vt ſteri
les in elemoſinis nō ſint. q̃bus tā
tū tribuit ſcriptura diuina: vt earꝫ
tantūmodo fructū ſe imputaturꝫ p̄
nunciet dn̄s dextris. et earꝫ tantū
modo ſterilitatē ſiniſtris: qn̄ hijs
dicturus eſt. venite benedc̄i patris
mei. ꝑcipite regnū Illis aūt: ite in ignē
eternū Hec de duob⁹ opuſculis me
is. ſatis puto queſtioni tue fuiſſe
reſpōſa De illa vero ſentētia dn̄i.
nō exies inde donec reddas nouiſſi
mū quadrantē. reſpondē michi ne
ceſſe nō fuit: cū iā ipē queſtionē ſi
milē ex euāgelij lectione ſoluiſti. v
bi ſcriptū eſt. nō cognouit eā donec
peperit Sane vt nō te celem de hac

re.cogitationem meā vellem ſi fieri
poſſet. ymo vero volo ſi fieri poteſt.
in hac queſtione veritate ſuperari Il
lud enī qđ dicitur quēqz et ſi poſt
plurimū tēporis eos qui ī catholi
ca cōmunione moriunt̃. quāuis vſqz
in finē vite huiꝰ flagicioſiſſime et
ſceleratiſſime vixerint. de penis vl
tricibus exituros. familiaritꝰ meū
tangit affectum. quē habemꝰ circa
eos qui nobiſcū corpis et ſanguis
xpi ſacramenta cōmunicant. quāuis
eorum mores pditos oderimꝰ. q̄s
diſciplina eccleſiaſtica emēdare nō
poſſumꝰ. aut a menſa dnīca ſepa
re: ſed a veritate via volo. q̄ ſacris
litteris aptiſſime nō reſiſtit Nō
enī ea que reſiſtit. dicenda eſt vl
la rōne veritas vel putanda Sed
interī donec audiamus tale aliq̄d
aut legamus. auſcultemꝰ ei qui di
cit Nolite errare: neqz fornicatoēs
neqz ydolis ſeruientes et cetera. reg
num dei poſſidebunt: quia ſi talia
ſunt que cōtradicunt vt horū v̄bo
rū apoſtolicorū manifeſtationē in
alios ſenſus ducere nequeant: p
fecto aduerſus nos iſtruxit et pa
ratos eē voluit idem apoſtolus di
cens. hoc autē ſcitote intelligētes.
quoniā omnis fornicator aut im
mundus aut auarus. quod eſt y
dolorum ſeruitus. nō habet heredi
tatē in regno xpi et dei Nemo vos
ſeducat ianibꝰ v̄bis Cū ergo au
dierimꝰ q̄ſdā fornicatores. et imū
dos et auaros. p ignem ſaluari. vt
habeant hereditatē in regno xpi et
dei. nō ſurdeſcamus cōtra iſtū recla
mantē et dicentem. Omnis forni
cator aut imundus aut auarus. nō
habet hereditatem in regno xpi et
dei. Et ne acquieſcamus vllis ver
bis: continuo ſubicientem. nemo
vos ſeducat inanibus verbis ¶ Ex
plicit queſtio ad dulcitiū p̄ma

¶ Incipit queſtio ſecunda

Utrum oblatio que fit
p quieſcentibꝰ aliquid
eorum cōferat animabꝰ
cum euidenter noſtris aut ſubleue
mur actibus. aut grauemur Siq̄
dem legimus q in inferno nemo
iam poſſit confiteri: at q multi di
cunt q aliquis beneficij in hoc lo
cus poſſit eſſe poſt mortem Quan
to magis ſibi anima ferret ipā re
frigerium. ſua p ſe illi confitendo
peccata. q̄ in eorum refrigeriū ab
alijs oblatio paratur ¶ Dixi ali
quid de hac re in eo libro quē nu
per ad ſcm̄ paulinū nolanū epiſco
pum ſcripſi. cū me cōſuluiſſet vtrū
ſepultura que fit in memorijs mar
tirum proſit aliquid ſpiritibus
mortuorum Inde ē hoc qđ hijs ad
te lr̄is īſero Diu īquā ſcītati tue
epē venerāde pauline ſcriptor debi
tor fui. ex q̄ m̄ ſcripſiſti per nomine
filie nr̄e religioſiſſie flore. q̄rēs a me
vtrū pſit cuiqz poſt mortē q corpꝰ
eiꝰ apud ſcī alicuiꝰ memoriā ſepelia
t Hoc ei abs te vidua meōrata pe
tierat p defūcto ī eis ptibꝰ filio ſuo

Et reſcripſeras conſolans eã:idq̃ʒ
etiã nũtiãs de cadauẽ fidel' iuuenis
cynegij·q̃ materno et pio affectu
deſiderauit eẽ ↄpletũ. vt ſcilicet in
beatiſſimi felicis ↄfeſſoris baſilica
poneretur Qua occaſione factũ ẽ.
vt per eoſdem per latores litterarũ
tuarũ. eciã michi ſcriberes. ingerẽs
huiꝰ cemõi q̃ſtionẽ. atqʒ vt rẽſpõde
rẽ qd michi exinde videt̃ exposcens.
nec tacens ipẽ quid ſentias Nam
dicis videri tibi nõ eẽ inanes mo
tus animorũ religioſoꝝ atqʒ fideli
ũ ꝓ ſuis iſta curãtiũ Adiũgis eciã
vacare nõ poſſe. q̃ vniuerſa ꝓ de
fũctis eccleſia ſupplicare ↄſueuit. vt
hinc et illud conici poſſit. hoĩ ꝓdeſ
ſe poſt mortem. ſi fide ſuorũ human
do eius corpori talis ꝓuideatur lo
cus. in quo appareat opitulatio. e
ciã iſto modo q̃ſita ſcõꝝ Sed h̃ cũ
ita ſint. quomõ huic opinioni con
trariũ nõ ſit q̃ ait apoſtolus. om̃s
eni aſtabimꝰ ante tribunal xpi. vt
ferat vnꝰq̃ſqʒ ſcđm ea que per cor
pꝰ geſſit ſiue bonũ ſiue malũ: Nõ
te ſatis videre ſignificas: Hec q̃p
pe apoſtolica ſententia Ante mortẽ
admonet fieri. q̃ poſſit ꝓdeſſe poſt
mortem: nõ tũc quãdo iã recipiẽdũ
q̃ q̃ſqʒ geſſerit ante mortem Veꝝ
hec ita ſoluitur queſtio: q̃ quodã
vite genere acq̃ritur. dũ in hoc cor
pore viuitur. vt aliq̃d adiuuẽt iſta
defunctos: ac ꝑ hoc ſcđm ea que
ꝑ corpus geſſerunt. eis q̃ poſt cor
pus religioſe facta fuerint adiuuã
tur. ſiue ꝓ eis fiant quorũ mala
ſunt merita. vt nec talibus digni
ſint adiuuari: ſiue ꝓ eis quorũ tã
bona vt talibus nõ indigeant ad
iumẽtis Genere igitur vite q̃ geſ
ſit q̃ſqʒ ꝑ corpus efficitur vt ꝓſint
queãqʒ ꝓ illo fiunt: cũ reliquerit
corpꝰ Nã meritũ ꝑ qđ iſta ꝓſint.
ſi nullũ cõparatum eſt. in hac vita:
fruſtra poſt hanc q̃ritur vitã Ita
fit. vt neqʒ inaniter eccleſia. vel ſu
orũ cura ꝓ defũctis. qđ poterit re
ligionis impendat: et tamẽ ferat
vnꝰq̃ſqʒ ſcđm ea que geſſit ꝑ cor
pus. ſiue bonũ ſiue malũ. reddente
dño vniuiqʒ ſcđʒ opa eius Vt ei
hoc qđ impenditur poſſit ei ꝓdeſſe
poſt corpus. in ea vita eſt acq̃ſitũ
quã geſſit in corpe Dixi eciã tale
aliq̃d ad laurẽtiũ qđ ita ſe habet
Tẽpus aũt inter qđ iter hominũ
mortem et vltimã reſurrectionẽ po
ſitũ eſt. animas abditis receptacu
lis cõtinet. ſicut vnaq̃qʒ digna ẽ.
vel req̃e vel erumna. ꝓ eo qđ ſorti
ta eſt dũ viueret Neqʒ negandũ
eſt defũctorũ animas pietate ſuo
rũ viuẽtiũ releuari. cũ ꝓ ill' ſacri
ficiũ mediatoris offert̃: vel elemo
ſine in ecclã fiunt Sed eis hͤ ꝓſũt
q̃ cũ viuerent. hec ſibi vt poſtea ꝓ
ſint. ꝓdeſſe meruerũt Eſt eni q̃dã
viuẽdi modꝰ. nec tã bonꝰ. vt nõ re
q̃rat iſta poſt mortem. nec tã ma
lus. vt ei nõ ꝓſint iſta poſt mortẽ
Eſt vero talis in bono. vt hec nõ re
quirat, eſt ⁊ rurſus i malo. vt nec

hiis valeat. cū hoc vita transierit
adiuuari Quo circa hic omne meri
tū operatur. q̄ possit post hanc vi
tā releuari q̄spiam vel grauari Ne
mo aūt se sꝑaret qd hic neglex
it: cū obierit dn̄m ꝓmereri. Non
igitur ista que ꝓ defunctis cōmen
dādis frequētat ecclesia. illi apos
tolice sūt aduersa sentētie: qua di
ctū est Omnes eni astabim⁹ ante
tribunal xp̄i. vt ferat vn⁹quisqȝ se
cū ea que p corp⁹ gessit. siue bonū.
siue malū Quia eciā hoc meritū si
bi q̄sqȝ cū in corpe viueret. cōpara
uit vt ei possint ita ꝓdesse Nō eni
omnib⁹ ꝓsūt: nisi ꝓpter differen
tiam vite quā q̄sqȝ gessit in corpe
Cū ergo sacrificia. siue altaris. sīu
quarūcūqȝ elemosinarū ꝓ bapti
zatis defunctis omnib⁹ offerūtur.
ꝓ valde bonis graciarū actioēs sūt.
ꝓ non valde malis. ꝓpiciationes
sūt Pro valde malis. eciā si nulla
sūt adiumenta mortuorū: q̄lescūqȝ
viuorum ꝯsolationes sūt Quibꝯ
aūt ꝓsunt. aut ad hoc ꝓsunt vt
sit plena remissio: aut certe vt to
lerabilior fiat ipā dāpnatio Ex
plicit q̄stio scd̄a Incipit tercia

T Ercia tua q̄stio est. vtrum
stati i aduentu dn̄i credēdū
sit futurū eē iudiciū. an spacio in
t̄posito tp̄is In cui⁹ dieb⁹ aduēt⁹
qm̄ legi⁹ inq̄s. qd q̄ supert̄ rapiē
t̄ i nubib⁹ obuiā xp̄o i aera. et sic
sēp cū dn̄o futuri sīt. nosse desidero.
vtꝝ iudiciū mox comitet̄ aduētū.
⁊ hij q̄ rapiunt̄ in nubes absoluan
tur in morte. nisi forte ad iuicem
mortis ipām imutationē debeam⁹
accipere Huic interrogationi tue
qua q̄ris vtrū in aduentu domini
mox credendū sit futurū esse iudi
ciū. puto ꝙ sufficiat fides sy̅boli q̄
ꝯfitemur xp̄m̄. a patris dextera eē
venturum ad viuos et mortuos iu
dicandos Cum ergo sit ei causa ve
niendi. quid aliud acturus ē mox
vt venerit. nisi ꝓpter qd veniet? De
illis autē q̄ rapientur in nubib⁹. in
quadā epistola quā scp̄si ad filiū
meū nomine mercatorē. proculdu
bio notissimū vobis. cū me ꝯsulu
isset de q̄busdā questionib⁹ pelagi
anorū qui negāt mortem peccato
eē retributam. quatin⁹ disputaue
rī in subditis lege Illi aūt inquā
de q̄b⁹ dixit apostol⁹ cū loq̄ret̄ de
resurrectioē mortuorū. et nos viuē
tes q̄ reliq̄ sum⁹. simul cū illis rapi
emur i nubib⁹. obuiā xp̄o i aera.
⁊ ita sēp cū dn̄o erim⁹. aufert̄ q̄dē
aq̄d q̄stiōis. ꝫ p seipōs n̄ ꝓpt̄ istos
Nā et si n̄ sīt eciā ipi morituri. q̄d
istos adiuuēt oīo n̄ video. cū talia
de hijs dici possit. q̄lia de ill' dcā sīt
duob⁹. enoch ⁊ helia. Sed re vera
quātū ad v̄ba btī apli ptinet. vi
det̄ asserere q̄sdā i fide scli aduenī
ēte dn̄o cū futurā ē resurrectio mor
tuorū. n̄ eē morituros. ꝫ viuos rep
tos in illā imortalitatē q̄ sciis eciā
ceteris dat̄ repēte mutādos et sil' cū
illis rapiendos. sicut dicit i nubib⁹

Nec aliq̈d aliud michi viſũ ē. q̈ ci
ens de hijs v̓bis volui cogitaꝛ̄ Sꝫ
vellem hinc poci⁹ audire doctiores.
ne illis eciã q̄ putant aliq̈s morte
nõ p̄cedente. viuificatos ad vitam
ꝑpetuã trãſituros. dicere iueniaꝛ̄
apoſtol⁹ Stulte tu qđ ſeinas. nõ
viuificatur. niſi moriatur Nã et il
lud qđ in pleriſqꝫ codicib⁹ legiꝛ̄.
omnes reſurgemus Vnde fieri po
terit. niſi oĩs moriamur. Reſur
rectio q̇ppe. niſi mors preceſſerit.
nulla ē Et ꝗ nonnulli codices ha
bent. omnes dormiem⁹. multo faci
lius et apti⁹ id cogit intelligi Et
ſi q̄d aliud tale in ſanctis libris in
uenitur. ad id videtur impellere. vt
nõnullos hominũ exiſtimeꝛ̄ imor
talitatem niſi mors preceſſerit ad
epturos Proinde vbi dixit apoſ
tolus et nos viuentes q̄ reliqui ſu
m⁹. in aduentũ domini nõ preueni
emus eos qui ante dormierunt Ip
ſe enī dñs in iuſſu ⁊ in voce archã
geli et in tuba dei deſcendet de celo.
et mortui in xpõ reſurgent p̄mi. de
inde nos viuentes q̄ reliqui ſum⁹.
ſimul cũ illis rapiemur ī nubib⁹.
obuiã xpõ in aera: et ita ſemꝑ cũ
dño erim⁹. vellem de hijs verbis ſi
cut dixi audire doctores. et ſi michi
potuerint hec ita exponi vt in eis
poſſit intelligi omnes homines q̄
viuunt vel poſt nos victuri ſũt eē̄
moituros. corrigerē qđ hic aliqñ a
liꝛ̄ ſenſi Neqꝫ ei debem⁹ īdociles eē̄
doctores Et certe melius homo cor

rigitur prauus. ꝙ̄ frangitur dur⁹
Cũ hijs que deſcripſim⁹ ita noſtra
vel aliorũ exerceatur et erudiaꝛ̄ in
firmitas: vt tñ in eis nulla velut
canonica cõſtituaꝛ̄ auctoritas Si
aũt in hijs verbis apoſtoli. nullus
alius ſenſus poterit reperiri. et ſiꝰ
eũ intelligi noluiſſe claruerit. qđ vi
denꝛ̄ verba ipã clamare. id eſt qđ
futuri ſint in fine ſeculi et aduẽtu
domini. qui nõ exſpolientur corpe.
ſꝫ ſupinduantur immortalitate. vt
abſorbeatur mortale a vita Huic
ſētētie ꝓculdubio cueniet qđ in rē
gula fidei cõfitemur. venturũ dñm
iudicaturũ viuos et mortuos. vt
nõ hic ītelligamus viuos iuſtos.
mortuos aũt iniuſtos. ꝗ̄uis iudi
candi ſint iuſti et īiuſti. ſed viuos
q̈s nõdũ exiſſe. mortuos aũt q̈s iã
exiſſe de corpibus. aduent⁹ eius in
ueniet Que ſi ita eē̄ cõſtiterit. illa
verba exaurienda erũt quõ ſic acci
piam⁹. tu qđ ſeminas nõ viuifica
tur. niſi p̄us moriatur. ⁊ oēs r̄ſur
gem⁹. ſiue omnes dormiemus: vt
nõ aduerſentur huic ſentētie qua
quidē credũꝛ̄ eciã cũ ſuis corpib⁹
ī eternũ nõ guſtata morte victuri
Sed vtrũ habet horũ veracior ⁊ per
ſpicacior intellect⁹ inueniat q̄d ad
cauſam ꝑtinebit iſtoꝝ. ſiue oēs de
bita morte plectãtur. ſiue aliq̈bus
ab hac cõditioē parcaꝛ̄. cũ tamē cõ
ſtet nõ ſolũ mortē anime. verũ eciã
corpis ſeruitutē non fuiſſe Si pecca
tũ non p̄iſſet. et gratie mirabiliore

virtute iuſtos a morte ī eternā be
atitudinē reuiuiſcere. q̄ʒ in mortis
experientiā non venire Hec ꝓpter
illos de quibus michi ſcripſiſti ſa
tis dicta ſint: q̄uis eos non iā ex
iſtimē dicere. eciam ſi non peccaſſet
adam. fuiſſe vel corpore moriturū
Ceterū qđ attinet ad queſtionem
reſurrectionis. propter illos q̄ cre
duntur nō eē morituri. ſed ex hac
mortalitate ad īmortalitatem ſine
morte media trāſituri: inq̄ſitio di
ligentior adhibenda eſt. et ſi quid
hic abſolutū. ac diffinitū diſputatio
ne rōnabili atq; pfecta. vel audiſ
ti vel legiſti. vel eciā ipſe adhuc au
dire aut legere. aut excogitarē potu
eris. peto michi mittere non graue
ris Ego enī qđ confitendū eſt cari
tatiue. plus amo diſcere q̄ʒ docere
Nā hoc admonemur eciam dicē
te apoſtolo iacobo Sit autem om
nis homo velox ad audiendū. tar
dꝰ aūt ad loquendū Vt ergo diſ
camꝰ. inuitare nos debet ſuauitas
veritatis Vt aūt doceamus cogere
neceſſitas caritatis: vbi pociꝰ orā
dū eſt vt tranſeat iſta neceſſitas.
qua hominē docet aliquid homo.
et ſimus oēs docibiles dei: q̄uis
hoc ſimus. cū ea que ad verā pieta
tē ptinent dicimus. eciā quādo il
la docere videtur homo. quia neq;
q̄ plantat ē aliqđ. neq; q̄ rigat. ſʒ
q̄ icrementū dat deꝰ Cū itaq; ſi de
us icremētū nō daret. nichil eſſet
apoſtoli plātatores et rigatores:
quāto magis ego. vel tu ꝟ quilibet
huiꝰ tēporis hoīes quādo nobis vi
demᷣ eē doctores? Explicit q̄ſtio
tercia Incipit quarta

QVarta tua queſtio eſt. qua
re dixerit dauid. potens in
terra erit ſemē eiꝰ. gnātio rectorū
bñdicet. cū ſciamꝰ iuſtorū filios. et
fuiſſe et eē maledictos. et iniuſtorū.
et fuiſſe et eē bñdictos Huic q̄ſ
tioni de pſalmi ipiꝰ expoſitioē rñ
deo: quē cū in populo tractarē. dixi
Beatꝰ enī vir q̄ timet dnm̄. i mā
datis eiꝰ volet nimis Viderit deꝰ.
q̄ ſolus et veraciter et miſericorditer
iudicat. quātū iſte pficiat in mā
datis eiꝰ. quoniā tēptatio eſt vita
huāna ſup terrā. ſicut ſcūs iob dix
it Et iterū ſcptū eſt. q̄m corpꝰ qđ
corrūpitur aggrauat aīam: et dep
mit terrena ihabitatio ſenſū mul
ta cogitātē Qui aūt iudicat nos:
dñs eſt Nec āte tēpus iudicare de
bemꝰ. donec veniat dñs. et illuīet
abſcōdita tenebrarū. et manifeſta
bit cogitatioēs cordis: et tūc laus
erit vniuiq; a deo Viderit ergo il
le q̄ʒtū quiſq; pficiat in mādatis
eius: tamen volet nimis. q̄ pacē il
lius edificationis amauerit. nec
iā deſperare dēt qm̄ i mādatis eiꝰ
volet nimis Et pax in terra hoībꝰ
bone volūtatis Inde potens ī terra
erit ſemē eiꝰ: ſemē future meſſis.
opa eē mie apoſtolꝰ teſtis eſt q̄ di
cat Bonū āt facientes nō deficiamꝰ:
tempoē enī ꝓꝓo metemꝰ Et iterū

Hoc autē inq̇t. q̄ parce ſeminat.
parce et metet Quid aūt frēs po
tenti⁹. q̄p vt regnū celoꝝ nō ſolū
zacheus emat dimidio rerū ſuaꝝ:
ſed et vidua duobus minutis. et
tātūdē ibi vterq; poſſideat: Quid
potenti⁹. q̄p vt idē regnū et theſau
ris diuitis: et calice aque frigide
valeat: Sūt aūt qui iſta faciāt.
dū terrena cōquirūt: aut hic mer
cedē ſperātes a dn̄o. aut hoib⁹ pla
cere cupientes Sed gnātio rectorū
benedicetur. id eſt opa eorū. quoꝝ
bon⁹ deus iſrael. qui recto ſunt cor
de Rectū aūt cor eſt: nō reſiſtere pa
tri emendāti. et credere pollicenti.
nō eorū q̄bus cōmouētur pedes. et
effūdūtur greſſus atq; labūtur. ſi
cut in alio pſalmo canit̄. dū zelāt
in pcōribus. pacē pcōrū videtes:
et putant perire opera ſua q̄a non
eis merces redditur pecunia At iſte
vir qui timet dn̄m. et in tēplū ſcm̄
dei cōuerſioē recti cordis apcatur.
nec gloriā hoīm q̄rit. nec t̄renas
diuicias cōcupiſcit. et tamē gloria
et diu[illegible]re in domo eius Dom⁹ eni
eius. cor eius eſt. vbi deo laudan
te opulenti⁹ habitat cū ſpe vite e
terne. q̄p cū hoībus adulantib⁹ in
marmoratis laqueatiſq; tectis.
cū timore mortis eterne Hui⁹ enī
iuſticia manet in ſeculū ſeculi Ipā
eius gloria: ipē diuicie Illius pur
pura. et byſſus et epule ſplendide
Et cū preſto ſūt. trāſeunt. et cū ad
finē venerit. aque guttā ex digito
ſtillante deſiderās ardēs lingua cla
mabit ¶ Explicit queſtio quarta
Incipit quinta

Quito aūt loco id poſuiſti. vn̄
poſt oīa diſputaturum me
eē pmiſi Sexta tua ppoſitio ē. v
tꝝ iuxta hyſtoriā phytoniſſa ipm̄
pphetā ſamuelē de inferno reuoca
uerit Hoc a me beate memorie ſy
plician⁹ mediolanenſis epiſcop⁹ a
liquādo q̄ſiuit Quid ergo ei reſcrip
ſerī. ſubditū lege Itē queris vtrū
ſpūs imūdus q̇ erat in phytoniſſa
potuerit agere. vt ſamuel a ſaule
videretur. et loqueretur cū eo Sed
multo maioris miraculi eſt. qd̄ ipē
ſathanas princeps oīm immūdoꝝ
ſpirituū. potuit loqui cū deo. et pete
re temptandū iob iuſtiſſimū virū
Qd etiā apoſtolos tēptādos peti
it Aut ſi hꝫ ideo nō habet locū diffi
cilē q̄ſtionē p quā voluit creaturā.
cui voluerit creature. vbiq; pſens
veritas loquit̄. nec ꝓptea magni
meriti eſt cui loquit̄ de⁹ Intereſt ei
q̄d loquat̄. q̄a et impator cū mul
tis innocētib⁹ nō loq̄tur. q̄bus ꝓ
uidētiſſime cōſulit ad ſalutē. et cū
multis nocētibus loq̄r. q̄s iubet
interfici Si ergo hinc ꝓptea nulla
q̄ſtio eſt. nulla ſit q̄ſtio. quomō eci
ā imūd⁹ ſpūs cū aīa ſancti viri lo
qui potuerit Oibus enī ſanctis de
us creator et ſcificator longe vtiq;
maior eſt Qꝫ ſi hoc mouet. q̇ lice
rit maligno ſpūi excitare aīaꝫ iuſ
ti. et tanq̄ de abditis mortuorum

deceptatiuis. euocare? nõne magis
mirandũ ē. q̄ ſathanas ipm̄ dn̄m
aſſūpſit. et conſtituit ſup pinnam
templi? Quolibet eni mō fecerit. il
le eciã modus quo ſamuelis factũ ē
vt excitaretur ſimiliter latet. niſi
forte q̃s dixerit faciliorē dyabolo
fuiſſe licentiã. ad dn̄m viuũ. vnde
voluit aſſumendũ et vbi voluit cō
ſtituēdũ. q̄ᵖ ad ſamuel defūcti ſpm̄
a ſuis ſedibus excitandũ Quẽ ſi il
lud in euangelio nos ideo nō ꝑturbat. q̃a domin⁹ voluit atqꝫ permi
ſit. nulla diminutione ſue ꝑtãtis
et diuinitatis id fieri. ſicut ab ipis
iudeis q̄ᵖq̄ᵖ ꝑuerſis atqꝫ imūdis.
et facta dyaboli facientib⁹. et tene
ri ſe et vinciri et illudi. et crucifigi.
atqꝫ interfici paſſus eſt: nō abſur
dũ credere ex aliqua diſpenſatiōē
diuine volūtatis ꝑmiſſũ fuiſſe. vt
nō inuitus. nec dominãte abſqꝫ ſb
iugante magica potētia. ſed volēs
atqꝫ obtēperans occulte diſpēſati
oni dei que phytoniſſam illã ⁊ ſau
lem latebat. ſpũs ꝓphete ſancti ſe
oſtendit aſpectib⁹ regis diuina cū
ſentētia percuſſurus Cur eni anima
boni hominis. a malis viuis euoca
ta. ſi venerit. amittē videatur dig
nitatē ſuã? Cũ et viui pleꝛũqꝫ boni
vocati. ad malos veniant. et agãt
cū eis quod officiũ poſtulat equi
tatis. ſeruato atqꝫ incōcuſſo decoꝛē
virtutis ſue. et illoꝛũ viciis ꝓ re
rũ preſentiũ vel vſu vel neceſſitate
tractatis. q̄ᵖq̄ᵖ in hoc facto poteſt

eē alius facilior exitus. et expedicioꝛ intellectus. vt non vere ſpiritũ
ſamuelis excitatũ. a requie ſua credamus: ſed aliquod fantaſma et i
maginariam illuſionem dyabolicis
machinationib⁹ factã Quẽ ꝓpterea
ſcꝛiptura nomine ſamuel appellat.
quia ſolent imagines earũ rerum
nominib⁹ appellari. quarũ imagi
nes ſunt: ſicut omnia que pingũ
tur atqꝫ finguntur ex aliqua ma
teria metalli ā ligni vel cuiuſqꝫ rei
apte. aut opa huiuſmodi que eciã
videntꝰ in ſomnis Et omnes fere i
magines earum quarũ imagines
ſūt: appellari noībus ſolent Quis
eni eſt qui hoīnē pictũ dubitet vo
care hominē? quãdoquidem et ſin
guloꝛũ quoꝛũqꝫ pictoꝛũ cū aſpici
m⁹ quoqꝫ noīa incūctãter adhibe
mus. velut cū intuētes tabulã aut
parietē. dicim⁹. ille cicero eſt. ille
ſaluſtius. ille achilles. ille hector.
hoc flumē ſimois. illa roma. cũ
aliud nichil ſit. q̄ᵖ picte imagines
Vnde cherubim cũ ſint celeſtes v̄
tutes. ficte tamen ex metallo qd̄ i
ꝑauit de⁹ ſup archam teſtamēti
magne rei ſignificãde gracia. nō a
liud q̄ᵖ cherubim illa quoqꝫ figmē
ta vocãtꝰ Itē quiſq̃s vidit ſomniũ
nō dicit vidi imaginē auguſtini.
aut ſimpliciani. ſed vidi auguſti
nũ aut ſimplicianum. cũ eo tem
poꝛe quo tale aliquid vidit. nos
ignoꝛarem⁹ Vſqꝫ adeo maifeſtũ ē
n̄ ipōs hoīes. ſꝫ imagīes eoꝝ videꝛi

Et pharao ſpicas ſe dixit vidiſſe i
ſōpnis et boues: nō ſpicaꝝ ą̃ boum
imagies Si igiẗ lic̨do ɔſtat noib⁹
earū rerū quarū imagines ſunt. e
aſdē imagines appellari. nō mirū
ē ꝙ ſcriptura dicit. ſamuelē viſū
eciā ſi forte imago ſamuelis appa
ruit machinamēto eius q̃ trāſfigu
rat ſe velut angelum lucis ⁊ miniſ
tros ſuos velut miniſtros iuſticie
Iā vero ſi illud mouet quomō et
a maligno ſpū ſauli vera predicta
ſint: poteſt et illud mirū videri. q̃
mō demones agnouerūt xpm̄. quē
iudei ñ agnoſcebāt Cū ei vult de⁹
eciā p infimos infernoſq; ſpūs a
liquē vera cognoſcere tēporalia dū
taxat. atq; ad iſtā mortalitatē p
tinētia: facile eſt ⁊ non incōgruū.
vt omnipotēs et iuſtus. ad eorū pe
nā q̃bus iſta p̄dicantur. vt malū
q̄d eis īpendet. antꝗ̃ veniat p̄noſcē
do patianẗ. occulto miſterio4ū ſuo
rū. eciā ſpiritib⁹ talibus aliquid
diuinatiōis īptiat. vt q̄d audiūt
ab ā̄gelis. prenūciēt hoīb⁹ Tātū
āt audiūt. ꝙ̃tū oīm dn̄s atq; mo
derator vel iubet vel ſinit Vnde eciā
ſpūs phitonis in actib⁹ apoſtolo
rū atteſtaẗ paulo apoſtolo et euā
geliſta eē conatur. miſcens tamen
iſti fallacias: et verū q̄d noſſe potu
erint. nō decendi magis ꝙ̃ decipiē
di fine prenūciant Et forte hoc ē
q̄d cū illa imago ſamuelis ſaulem
p̄dicaēt moriturū. dixit eciā ſecū fu
turū. q̄d vtiq; falſū ē Magno q̄p

pe interuallo poſt mortē ſeparari bo
nos a malis. ī euāgelio legim⁹. cū
dn̄s inter ſupbū illū diuitē. cū iā a
pud inferos tormenta pateręẗ. ⁊ il
lū qui ad eius ianuā vlceroſ⁹ ia
cebat. iā in reqe ɔſtitutū magnum
chaos interiectū eē teſtatur Aut ſi
ppterea ſamuel ſaul dixit mecū e
ris. vt nō ad eq̄litatē felicitatis. ſʒ
ad parē cōditionē mortis referaẗ.
ꝙ vterq; homo fuerit. et vterq;
mori potuerit: iāq; mortu⁹ mortem
viuo p̄nūciabat: pſpicit ꝙ̃tū opi
nor prudētia tua. ſcd̄m vtrūq; in
tellectū habere exitū illā lectionē. q̃
nō ſit cōtra fidē: niſi forte p ſtudio
re et pplexiore inq̃ſitione. ꝙ l' vire
ū mearꝫ vel tēporis excedat anguſ
tias. inueniaẗ ad liq̄dū vel poſſe vel
non poſſe animā huānā cū ex hac
vita emigrauerit. magicis carmini
b⁹ euocatā. viuorū apparere ɔſpe
ctib⁹. et iā corpis liniamēta geſtā
tē. vt nō ſolū videri valeat. ſed et
agnoſci. et ſi poteſt vtrū eciā iuſti
anima. nō quidē cogatur. magis ſa
cris ſe dignetur oſtēdi. oculatorib⁹
miſteriis ſūme legis obtēperās: ą̃
ſi fieri nō poſſe claruerit. nō vtq; ſē
ſ⁹ ī hui⁹ ſcripture tractatiōē adime
tatur: ſed illo excluſo. imaginaria
ſimilitudo ſamuelis. dyabolico ritu
facta intelligatur Sed qm̄ ſiue il
lud fieri poſſit. ſiue nō poſſit: tamē
fallacia ſathane atq; imaginū ſi
mulandarū callida opatio decipiē
dis humanis ſenſib⁹ multiformis

ſuigilat· p̄cedentiū q̄dem hic inq̄ſi
tionib⁹ diligentiorib⁹ p̄ſcribam⁹
ſed tamē poti⁹ exiſtimem⁹ tale ali
q̄d factū a maligno ſpū phytoniſ
ſe illi⁹ miniſterio Quādiu nobis
aliquid amplius excogitare atq;
explicare nō datur· hec ſūt q̄ tunc
de phytoniſſa et ſamuele ſcripſi

Explicit queſtio quinta Inci
pit ſeptima

Septima tua ꝓpoſitio eſt·q̄
hēt ſatiſfaciēdū ſit hijs q̄ di
cunt ſaram ſtuprū nō effugiſſe· cū
dicant abimelech ab eius cōuentu
one ſomnio eſſe reuocatum· et im
miſſū in ei⁹ copulā pharaonē non
video cū ad hoc credēdū ſcriptura n̄
cogat Accepit ei eā quidā vxorē:
continuoq; ditatus eſt abraham
multis egyptiorū munerib⁹ ꝓpter
illā· ſ; nō ſcriptū eſt qd̄ cū ea pha
rao dormierit· eiq; ꝑmixtus ſit: q̄
niā de⁹ multis et magnis eū cladi
b⁹ affligēdo·id facē nō ꝑmiſit Nō
eni placitē regib⁹ ad cōiugiū femi
ne mox etiā carne copulabanē: ſ;
ſic legim⁹ i libro q̄ ꝑnotat heſter·
p aliquot menſes p̄mo p totū an
nū vnguentis lomētis aromatis
accurabanē earū corpora·p⁹q̄ cor
pori regio miſcerenē Hoc ergo ſpa
cio facta ſūt illa q̄ ſcripta ſūt. donec
pharao cōtrit⁹ et exteritus·marito
reſtituiſſet vxorē Abimelech aūt q̄
niā ſomnio ē ab ei⁹ cōmixtiōe ꝓhi
bit⁹: ideo q̄ſi ſaram nouiſſe ſtuprū
ꝯtēdūt·putāt vtiq; regē pt ſomni

aret nō niſi poſt ei⁹ cōcubitū dormi
re potuiſſe Quaſi vero vt omittā
tēpus quo accurabantur vt ſupra
dixi ad voluptatē regiā corpora fe
minarū nō potuit deus priuſq̄ cō
uenirent eū mergere ſomno· et ad
monere p ſomniū Neq; eni de⁹ ſcō
rū nonne ipſe eſt etiam deus tan
tū? Dicā quod factū eſt in mauri
tania citifenſi· Viduam in ꝓpoſi
to continentie conſtitutam· celti
chius quidam cathecuminus iu
uenis rapuit· vt haberet vxorem·
Anteq̄ concūberent preſſus ſom
no et territus ſomnio. ſitifenſi epi
ſcopo eandē vehementiſſime requi
rēti reuocauit intactā Viuunt ad
huc de quibus loquor Ille bapti
zatus ꝛ ipō i ſe facto miraculo. con
uerſus ad dominū ad epyſcopatū
mirabili probitate peruenit Illa in
ſancta viduitate pſiſtit Quid au
tem dixerim cōtra fauſtum mani
cheum· cum calumpniatur patri
abrahe q vxorem ſuam duobus
regibus ad concubitum venditaſſ;
indignanſq; ſubiecti: Qz autem
iuſtum inq̄ ac fidelem virum ma
trimonij ſui infamoſiſſimum nun
dinatorem appellans· auaricia ac
ventris cauſa duobus regibus abi
melech ꝛ pharaonem diuerſis tem
poribus ſaram coniugem ſuam ſo
rorem mentitum· que erat pul
cherrima in concubitum aſſerit
venditaſſe· non ore veridico a tur
pitudine ſe parat honeſtatatem:

ſed ore maledico. totũ vertit in cri
mē Hoc ei abrahe factũ. lenocini
o ſimile videtur. ſed nō valētibus
ex illiꝰ corde legis lumine a pctis
recta facta diſcernere. qbꝰ et cōſtā
tia pertinacia videri pt. et virtus
fiducie viciũ putatur audacie: et q̄
cũq; ſimiliter obiciũtur. qſi nō rcē
agentibꝰ. a nō recte cernētibꝰ Ne
q; eni abrahā flagicio cōſenſit vx
oris. eiuſq; vendidit adulteriũ. ſ;
ſicut illa famulā ſuam nō libidini
mariti pmiſit. ſ; officio generandi
vltro obtulit: nequaq̄ turbato or
dine naturali. vbi eiꝰ poteſtas erat
iubens potiꝰ obedienti Sic et ipē
cōiugē caſtā corde ⁊ caſto ſibi cohe
rentē. de cuiꝰ animo vbi pudicicie
virtus habitat. nullomō dubitat.
Tacuit vxorē. dixit ſororē. ne ſe
occiſo ab alienigenis atq; impiis.
captiua poſſideretur. certus de deo
ſuo ꝙ nichil turpe ac flagicioſũ p
peti ſineret. nec eũ fides ac ſpes
fefellit Nāq; pharao territus mō
ſtris. multiſq; ꝓpter eā malis af
flictꝰ: vbi eiꝰ eē vxorē didicit didi
cit. illeſā cũ honoē ꝛſtituit Abime
lech aũt ſōpnio cōmonitus ⁊ edoctꝰ
ſimiliter fecit ¶ Explicit queſtio
ſeptima Incipit octaua

N Ouiſſie exponēdũ poſcis. de
ſpũ dei qui ſupferebat̃ ſup
aquā Quidā eni aſſeuerant inq̄s
ſpm̃ ſanctũ: alii mundanũ ſpm̃ di
cũt. dicentes qa nō potuit hyſtorio
graphꝰ cũ creaturis enumerare cre

atorē ꝛ̃ ſiue huic locũ aliquē deputa
ret qui vbiq; totus ſit: cũ pr̃e vide
licet atq; filio Quid ego iſto eum
ſenſerĩ exp̄mo. in libro eorũ q̄s de
geneſi duodecĩ ſicut potui. nō ſcd; al
legorias. ſ; ſcdm rerũ geſtarũ fidē
ſcripſi: in hoc opuſculũ tranſtuli
Ineſt inq̄ꝫ deo benignitas ſũma ⁊
ſcā ⁊ iuſta: et qdā nō ex īdigētia.
ſ; ex beneficiētia veniēs amor in o
pera ſua Propterea pⁱuſq̄ꝫ ſcriberetur
dixit deus fiat lux. p̄ceſſit ſcriptura
dicens. et ſpũs dei ſupferebatur ſu
p aquā: qa ſiue aq̄ noīe appellare
voluit. totā corpalē materiā. vt eo
mō īſinuaret vñ facta et formata
ſit oīa. q̄ in ſuis gnibꝰ iam dnoſcē
poſſumꝰ. appellās aquā. qa ex hu
mida natura videmꝰ oīa in terra p
ſpecies varias formari atq; ꝯcreſ
cere: ſiue ſpiritalē vitā q̄ꝫ dā añ for
mā ꝯuerſionis qſi fluitantē Sup
ferebatur vtiq; ſpũs dei. qa ſubia
cebat bone voluntati creatoris. qc
qd illud erat qd formādũ pficien
dũq; inchoauerat. vt dicente deo ī
verbo ſuo. fiat lux ī bona volũtate.
hoc eſt in beneplacito eius. ꝓ mō
ſui generis maneret qd factũ ē. et
ideo rectũ eſt ꝙ placuerit deo ſcrip
tura dicente et facta ē lux Et vidit
deꝰ lucē quia bona ē. vt queadmo
dũ in ipō exordio inchoate creatu
re. q̄ celi et terre noīe. ꝓpter hᵒ qd
de illa pficiendũ erat cōmemorata
eſt: trinitas inſinuatur creatoris
Nā dicēte ſcriptura. ī pⁱncipio fecit

deus celū et terrā· intelligimus pa
trē in dei nomine et filiū in pinci
pij nomine· qui nō patri ſed ꝑ ip
ſū create primitus ac potiſſimū ſpi
ritali creature. et cōſequēter etiā v
niuerſe creature pncipiū eſt Dicē
te aūt ſcriptura ſpiritus dei ſuꝑfere
batur ſuꝑ aquā cōpletā ꝯmemora
tionē trinitatis agnoſcimꝰ Ita et
in cōuerſione atqꝫ ꝑfectione crea
ture. vt rerū ſpecies degenerantur
eadē trinitas inſinuatur. verbū dei
ſcilicet et verbi generator cū dicit̃.
dixit deꝰ Et ſcā bonitas in qua de
o placet quicquid ei ꝓ ſue nature
modulo ꝑfectū placet cū dicitur vi
dit deꝰ ꝙ bonū eſt Sed cur cōme
morata priꝰ. q̃uis imꝑfecta crea
tura. poſtea cōmemoratꝰ ſpūs dei.
priꝰ dicente ſcriptura. terra aūt erāt
īuiſibilis et incōpoſita. et tenebre
erant ſuꝑ abyſſū Ac deinde inferen
te. et ſpūs dei ſuꝑferebatur ſuꝑ a
quam. an quoniā egenꝰ atqꝫ īdi
gus amor ita diligit. vt rebꝰ q̄s dili
git ſubiciat̃: Propterea cū ꝯmemo
ratur ſpūs dei in quo ſcā eius beni
uolentia dilectioqꝫ intelligitur ſu
ꝑferri dictus eſt. ne faciendo opa
ſua. ꝑ indigentie neceſſitatē potiꝰ
q̃ꝫ ꝑ abūdantiā beneficientie deꝰ
amare putaret̃. Cuiꝰ rei memor a
poſtolꝰ dcūrꝰ de caritate. ſuꝑeminē
tē viā demōſtraturꝫ ſe ait. Et alio
loco ſuꝑeminētē inq̄t ſcie caritatē
xpi Cū ergo ſic oporteret īſinuare
ſpm̄ dei. vt ſuꝑferri dicerēt̃. ꝯmodiꝰ

fcm̄ ē vt pꝰ inſinuaret̃ aliq̄d ichō
atū. cui ſuꝑferri diceret̃ Nō ei loco: ſꝫ
oīa ſuꝑante ac p̄cellente potentia
Explicit queſtio octaua
Incipit illa quā quīto loco diſ
tulerat vltimā reſponſurū
Iam nūc illud quod diſſeren
dū diſtuleram. pauliſper in
tende Queris eni quare dixerit do
minꝰ inimicū preſcius futurorū. e
legi dauid ſcdm cor meū. cum tali
a et tāta hō ipē cōmiſerit. qd q̄de ſi
de ipō dauid q̄ reprobato ſaule et
extīcto. fuit rex iſrl'. dictū intelliga
mꝰ: magis q̄a deꝰ p̄ſciꝰ futuroꝝ ē.
p̄uidit ī eo tantā pietatē. tāqꝫ ve
racē penitentiā: vt eſſꝫ in eorū nume
ro de q̄bꝰ ipē dicit Beati q̄ꝝ ē miſ
ſe ſūt iniq̄tates. et q̄rū tecta ſunt
pccā Beatus vir cui non iputauit
dn̄s pcm̄ Cū ergo p̄ſciret eū deus
peccaturū. et pccā ſua pia humilita
te. ſincera penitētia deleturū. cur nō
diceret inueni dauid ſcdm cor meū.
cui nō erat imputaturus peccatū: tā
multa bona facienti. et cū tanta pi
etate viuenti. et ipā pietate ꝓ pec
catis ſuis ſacrificiū contriti ſpiri
tus offerenti: Propter hec oīa ve
riſſime dictū ē. inueni dauid ſcdm cor
meū Quia licꝫ ſcdꝫ cor dei ñ eēt. ꝙ
ille peccauit tn̄ ſm̄ cor dei fuit ꝙ ꝓ
pccis ſuis ꝯgrua pnīa ſatiſfecit Hō
ſolū gͦ ī illo ſm̄ cor dei ñ fuit. qd il
li deꝰ iputauit Hō itaqꝫ ablato. id ē
ñ iputato q̄d remāſit ñ vn̄ veriſſime
dicerētur. inueni dauid ſm̄ cor meū:

Si aūt hoc ꝓphetice dictū de xp̄o velim⁹ accipe. nullus nodus q̄ſtio nis occurret. niſi forte vt q̄ratur a nobis. quomō xp̄m recte iſto noīe vocare potuerit Sed reſpondemus ꝓpter ſemē dauid: ex quo xp̄s car nē aſſūpſit Nec ſine exemplo rō nē hui⁹ in xp̄ō nominis reddim⁹ Inuenim⁹ q̄ppe aptiſſime xp̄m iheſū apud ꝓphetā iezechiel dauid eſſe appellatū. vbi legitur ex pſona dei patris. et ſuſcitabo ſup pecora me a paſtorē vnū qui paſcat ea. ſer uū meū dauid. et ipē paſcet ea. et ipē erit hijs in paſtorē: ego aūt do min⁹ ero eis in deū. et ſeru⁹ me⁹ dauid pn̄ceps in medio eorū Ego dn̄s locutus ſū Et alio loco Et rex inq̄t erit oībus imperans. et non e rūt vltra due gentes nec diuidēt amplius in duo regna. neq; pollu entur vltra in ydolis ſuis. et abhoī nationibus ſuis. ⁊ i cūctis iniq̄tati b⁹ ſuis. et ſaluos eos faciā de vniū ſis ſedib⁹ ſuis i q̄b⁹ peccauerūt. et mūdabo eos et erunt m̄ populus. et ego ero eis deus. et ſeru⁹ meus dauid rex ſup eos. et paſtor vnus erit oīm eorū Oſee quoq; ꝓpheta cū ꝓnūciaret tēpus iudeorū quale nūc habent. in xp̄m eos poſtea cre dituros. eūdē xp̄m dauid nomine ꝓphetauit dicens. qm̄ dieb⁹ mul tis ſedebūt filij iſrael ſine rege. ſine pn̄cipe. ſine ſacrificio. ſine altari. ſine ſacerdotio. ſine manifeſtationib⁹ Sic nunc eſſe iudeus ambigit

nemo: ſed ꝙ ait apoſtolus paulus gentibus loquens. ſicut eni vos a liquādo nō credidiſtis deo. nūc aūt miſericordiā cōſecuti eſtis in illoꝝ incredulitate. ſic et ipi nūc nō cre diderūt in vrā miſericordia: vt et ipi miſericordiā conſequātur Hoc ꝓpheta iſte tāto aūte predicēs ſecu tus adiunxit Et poſtea reuertētur filij iſrael et inq̄rēt dominū deū ſu ū. et dauid regē ſuū. et ſtupeſcet in domino. et in bonis ipi⁹ in nouiſſi mis dieb⁹ Ecce et hic p dauid no mē ꝓphetatus eſt xp̄us. qm̄ quā do iſta ꝓphetabātur. ille dauid rex iſrael iam olim ante dormierat: do min⁹ aūt iheſus ex eius ſemine fu erat in carne ventur⁹ Propter qđ ꝓphetico loquēdi mō: appellabatur dauid Videtur aūt apoſtolus hoc teſtimoniū ita poſuiſſe in actib⁹ a poſtolorū. vt nō niſi de illo rege da uid q̄ ſauli ſucceſſit. poſſit intelligi Nā inter cetera. exinde inq̄t poſtu lauerūt regē. et dedit illis deus ſa ul filiū cis. de tribu beniamin an nis quadraginta. Et amoto illo ſuſcitauit illis dauid regem: cui et teſtimoniū phibens dixit Inueni dauid filiū ieſſe. viꝝ ſcđm cor meū. q̄ facit omnes volūtates meas Sꝫ qm̄ ſecutus adiūgit et dicit Hui⁹ deus ex ſemine ſcđm ꝓmiſſionem adduxit iſrael ſaluatorē iheſū: alti us ſignificauit in domino iheſu po tius eē itelligēdū illud teſtimoniū. q̄ vere facit omnes volūtates pris

dei q̃ꝫ illo rege dauid. qui licet ſe
cũdũ ſupiorẽ diſputationẽ. reniſ
ſis peccatis ꝓpter ipam ꝗq; piã penitẽ
tiã. non immerito poſſit dici iuuent⁹
ſcđm cor dei: tamen omnes volun
tates dei quomodo fecit. qui cũ ex
cellentiſſime laudaretur quã eius tẽ
pora et ſcã ſcriptura narrauit. no
tatus eſt tamen qꝫ non deſtruxit
excelſa vbi ſacrificabat popul⁹ dei
cõtra preceptũ dei. qui tantũmodo ĩ
tabernaculo teſtimonii ſibi ſacrifi
cari iuſſerat: ſ̃ꝫ ꝓuis et in eiſdẽ excel
ſis. eidem ſacrificaretur deo. q̃ poſt
modũ excelſa ex ipſius dauid ſemi
ne ꝓpagatus rex ezechias cũ teſti
monio magne ſue laudis euertit.
Dicat potui reſpondi inquiſitioni
bus tuis. ſi quid de hijs rebus in
ueniſti melius. ſiue inuenire pote
ris: gratiſſimum habebim⁹ ſi nos
feceris noſſe Ego enim qđ ꝛ ſupra
de me cõmemoraui: magis amo
diſcere, q̃ꝫ docere

Explicit ad dulcitium de octo
queſtionibus

Ged

Nov. 1936 **BROTHERS OF THE COMMON LIFE**

PROSPER AQUITANUS. Responsiones. AUGUSTINUS. Responsiones ad Dulcitium. c. 1480.

Polain 3877.

Printed with gothic type, in folio form, in two columns, 37-9 lines to a column. It has 18 leaves; the size of a leaf is 290 × 210 mm., and the text measures 180 × 60 mm. Fine decorative initials in red, drawn by hand.

THIS book is part of a larger work, consisting of tracts of eight authors, and published by the Brothers of the Common Life (*Fratres Vitae Communis*) about 1480 at Brussels. Sometimes all these tracts are found in one volume; and sometimes the individual tracts occur separately. The book recently acquired by the Library has three of the tracts: St. Augustine's answers to Vincent of Lerins, and to certain questions raised by two priests from Genoa (*Responsiones contra objectiones vincentianas; Responsiones ad excerpta de genuensi civitate missa*).

Dulcitius was appointed High Commissioner for Africa in 419. He was immediately drawn into the Donatist controversy, which had then been raging for years. It should be remembered that one of the main doctrines of Donatism — so called after Bishop Donatus, who had lived about a hundred years earlier — was that the efficacy of the Sacraments depended on the minister's personal state of grace. The Catholics, on the other hand, believed that the character of the minister had no influence in the matter. ("Sacramenta per se esse sancta, non per homines . . ."). The clergy in Africa were about equally divided between the two teachings. In 411 Marcellinus, Dulcitius's predecessor, held a conference of all the bishops of Carthage, which decided in favor of the Catholics. Thereupon, in an edict, Marcellinus ordered the Donatists to renounce their heresies. Recalcitrants were to be severely punished; freemen were to be fined and slaves beaten; the clergy were to be deported and their churches turned over to the Catholics. However, the controversy did not die down; some of the Donatist bishops became even more violent in their opposition. Gaudentius, Bishop of Tamuga, to whom Dulcitius addressed a very moderate letter of persuasion, threatened that if the edict were enforced, he would burn himself and his flock, with the church over their heads. Dulcitius sent Gaudentius's letter to Augustine, begging him to refute it and to instruct him as to what he should reply to the heretics. Augustine's answers — *Responsiones* — are printed in the volume here described. He told the High Commissioner that no account must be taken of Gaudentius's threats; and that he should not be deterred by fear of ruining some unhappy wretches from protecting the safety of others. Then Augustine elucidated those passages of Scripture about which Dulcitius had raised questions.

Prosper of Aquitaine, whose two tracts are also included in the volume, was Augustine's chief disciple. He was a layman who never took Orders, but who soon became famous for the exemplary character of his life. Born probably at Bordeaux in 403, he lived in the south of France, mainly at Marseilles. He early became a devotee of the great Bishop of Hippo, without ever having seen him. Embroiled in disputes with many of the clergy, he decided in 428 to write to Augustine, asking for his guidance in regard to some of his teachings. He pointed out that pious men often questioned Augustine's doctrine of predestination, thinking that predestination leads the bad to recklessness, and the good to indifference. What, therefore, was the relation between predestination and foreknowledge?

Augustine answered with his treatise *De predestinatione Sanctorum.* By predestination, he argued, God foresees those things which He means to do; whereas by foreknowledge He knows even such things as He Himself will not do. In the second tract, entitled *De dono perseverantiae,* he asserted that it is God who gives the virtue of perseverance; and further that God's judgments are unsearchable: of two children equally affected by original sin He takes the one and leaves the other; of two adult unbelievers He calls the one and not the other. Having received enlightenment on these points, Prosper, in his turn, directed several *Responsiones* to his adversaries. Two of these are in the volume: the one addressed to Vincent of Lerins and the other to the Genoa priests. Vincent, undaunted, replied in his *Commonitorium* (*Aid to Memory*), in which he laid down certain rules whereby to distinguish true faith from heresy. He accused Augustine of innovations; he believed in development, but he thought that it should not be one-sided. Vincent was one of those who, although condemning the teachings of Pelagius, did not want to go to "extremes." They accepted the doctrines of original sin and the need of grace; but they resented Augustine's theories — especially as advocated by Prosper — about predestination.

Prosper composed a number of other works, too, among them a long poem, in one thousand hexameters, *Against the Ungrateful* — namely, the Pelagians. He also compiled a collection of 392 *Sentences,* drawn from Augustine's works. His *Chronicles,* in which he continued St. Jerome's history down to 455, is especially valuable as regards contemporary events. By that time he was living in Rome, where he had gone as a close adviser to Pope Leo I. Indeed, it is thought that many of the letters of the Pontiff were written by Prosper. He died in 463; and such was his reputation for sanctity that he was later canonized.

Typographically the volume is very interesting, as the product of the only press that was at work at Brussels in the fifteenth century. The Brothers of the Common Life established their press in the city in March 1475, operating it for twelve years. They published, in all, about forty books.

Bought in June 1935.